

ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΑΔΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ. _____

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1884

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ₪Ρ. 6 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ₪Ρ. 8

ενηλ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Επι της Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 38.

1884

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησίαι. Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρξονται ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου 1884
1 Ἰανουαρίου ἑξῆς ἔτους καὶ εἴσι ἑτέροιαι. — Γραφεῖον διευθ. Ἐπιτομῆς Λεωφ. Πανεπιστημίου 80.

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ουίλν. (Louise de la Rambe).]

Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.]

Συνήματα ἐξ ἑσ. 118.

Ἡ Λαίδη Σάρτερς πρὸς τὸν κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.
Ἐν Λορνδόν.

Ὁ Δουξ τοῦ Κ*** ἐφάσεν ἐδῶ. Ὡστε αὐ-
ρον θά εἶμαι εἰς τοὺς Βάννιταρτς. Τί περιμένει
ἀρὰ γε ἀπὸ τῆν πληξίν τῆν ἠποίαν μου προσε-
νεῖ; Προσπάθησε, σὲ παρακαλῶ, νὰ τοῦ δώσης
νὰ ἐνοήσῃ, ὅτι ἡ θάραπαία του καὶ αἱ περιποιή-
σεις του μὲ βαρύνουν φοβερά. Προσεκάλεσα
πολύν κόσμον εἰς Milton διὰ τὴν θήραν τῶν
φασιανῶν. Σὲ περιμένω. . .

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἄντι φασιανῶν, θά εὖρω μόνον ὀρτύκια. Ἐν-
νοεῖς ἄρα, ὅτι ἀπόφασιν ἔχεις νὰ ἐπιστρέψῃς τὸν
προσεχῆ μῆνα εἰς τὸν πύργον σου; Ἐνόμιζα,
ὅτι εἶχες ἀποφασίσει νὰ μὴ τὸν κατοικήσῃς ποτὲ
τὸ φθινόπωρον, ἕνεκα τῆς ὑγρασίας.

Ἡ Λαίδη Σάρτερς πρὸς τὸν αὐτόν. Εἰς Ῥώμην.
Ἐν Ρεδιόας.

Τὸ Milton εἶνε ὑγρὸν, ὅταν τὸ φθινόπωρον
εἶνε ὑγρὸν. Ἐφέτος εἶνε ξηρασία. Μετ' ὀλίγας
ἡμέρας ἐπιστρέφω εἰς τὸν πύργον μου.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερς.

« Ἄστασία τὸ ὄνομά σου εἶνε γυνή ». (1)

Ἡ Λαίδη Σάρτερς πρὸς τὸν αὐτόν. Ἐν Λίφορν.

Τὸ λόγιόν σου στερεῖται πρωτοτυπίας. Δια-
τί νὰ πληρώσῃς χάριν αὐτοῦ ἐν ἐπιστολικῶν
δελτάριον; Διάτί τάχα νὰ μὴ καλέσω τοὺς φί-
λους μου, εἰς τὴν οἰκίαν μου, νὰ κυνηγήσουν τοὺς
φασιανούς μου; Μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἐνοῶ τὸν
λόγον. Λάβε τὴν καλωσύνην νὰ ἐξηγηθῇς.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Πρὸς τί αἱ ἐξηγήσεις; Ἡμεῖς οἱ διπλωμάται
δὲν ἐξηγοῦμεθα. Μόνον ὑπαινιγμοὶ μυστηριώδεις
μᾶς εἶνε ἐπιτετραμμένοι. Σ' ἔδωκα μίαν γυνάμην
διὰ φράσεων συμβολικῶν. Δὲν ἔχω τι ἄλλο νὰ
προσθέσω.

(1) Στίχος τοῦ Σαίξπηρ, ἐκ τοῦ « Ἀμλετ »: Frailty,
thy name ist woman! Σ. τ. Μ.

Ἡ Λαίδη Σάρτερς πρὸς τὸν αὐτόν.

Αἱ συμβολικαὶ φράσεις καὶ οἱ ὑπαινιγμοὶ εἶνε
πρῶτοι ἐξ ἀδελφοί. Ὑποκρύπτουν πάντοτε κἄτι,
ἐγὼ δὲ καρμῖαν διάθεσιν δὲν ἔχω ν' ἀνακαλύ-
πτω τί κρύπτουν. Ἄν ἔχῃς διάθεσιν νὰ ἔλθῃς
εἰς Milton, καλῶς νὰ ὀρίσῃς ἄλλῳ, μείνε
αὐτοῦ νὰ τραῖγῃς ὀρτύκια τυλιγμένα εἰς ἀμπε-
λόφυλλα, Ἄλλ' ἔς μου λείπη, σὲ παρακαλῶ,
ἡ πληκτικὴ ἠθικολογία, τὰ ἀπηρχαιωμένα ἀξιώ-
ματα, καὶ αἱ ἀκαιροὶ συμβουλαί, αἱ ὅποια δὲν
ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἦνε καθαραὶ καὶ σαφεῖς.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἴσωςί τόσον κακὴ ὅσον ἀγνώμων; Χωρὶς ἐμὲ
ἡ αἴθουσα τοῦ χοροῦ σου θά ἐξωγραφείτο ἐπι-
ποῦ τοίχου ὑπὸ καλλιτέχνου, ἀλλὰ θά ἐκο-
σμεῖτο ἀπὸ κανένα κοσμηματογράφου, καὶ δὲν θ'
ἀνεκάλυπτες ποτὲ τὸ ἐφετεινὸν ζῆρὸν φθινόπωρον.
Κατὰ τὸ τελευταῖον μετεωρολογικὸν δελτίον, ἡ
ποσότης τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ καταπεσοῦσης βροχῆς
τὸν μῆνα Σεπτέμβριον εἶνε 2. 52 δακτύλων.

Ὁ Λέων Ῥένσος πρὸς τὸν δὸν Ἐκεκλίνον Φεβέρην.

Ἡ Λαίδη Σάρτερς ἐπανήλθε, σύρουσα κα-
τόπιν τῆς ὀλόκληρον τάγμα φαειρῶν καὶ δια-
σήμων προσώπων. Ἐνε προσηνεστάτη πρὸς ἐμέ,
ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι ἑκατομμύρια λευγῶν μᾶς
χωρίζουσιν, ἀφότου μὲ τυραννῆ ἡ ἰδέα, ὅτι εἶμαι
ἴσως ὁ νόθος υἱὸς τοῦ θεοῦ τῆς Κοκκινίζω ἀπὸ
τὴν ἐντροπὴν μου. Οἱ πρίγκιπες ἀναμένονται
προσεχῶς. Χάριν τῆς ἀφίξέως των, τὰ τοιχογρα-
φήματα θά καλυφθῶσι μὲ βοδόχρουν ἀνοικτὸν
μεταξωτῶν, καὶ αἱ ἐργασίαι μου κατ' ἀνάγκην
θά διακοπῶσι. Μὲ παρεκάλεσε νὰ κάμω τὴν
εἰκόνα τῆς καὶ νὰ τὴν στείλω εἰς τὴν προσεχῆ
ἐκθεσιν. Ἄδύνατον γ' ἀρνηθῶ. Συναντώμεθα πᾶ-
σαν πρῶταν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, τὴν ἠποίαν
ἔθεσε προσωρινῶς εἰς τὴν διάθεσίν μου, ὡς ἐρ-
γαστήριον. Δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ κλει-
δίον τῆς. Ἀφότου ἔχω τὴν ὑπόνοιαν καὶ σχεδὸν
τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ κόμης Ἀλουρεδ, τοῦ
ὀποίου ὑπῆρξεν ἡ κληρονόμος, ἦτο ὁ ἀπιστος ἐρα-
στῆς τῆς μητρός μου, κάσχω μαρτύριον. Πρό-
τινων ἡμερῶν εἶμιν μόνος μὲ τὴν Λαίδην Σάρ-
τερς, κ' ἐτόλμησα νὰ τῆς ἠμιλήσω περὶ τοῦ
θεοῦ τῆς κόμητος ἀλλ' αὐτῆ, ὡς φαίνεται, οὐ-
δὲν περὶ τοῦ βίου του γνωρίζει δὲν εἶχε κἄν
γεννηθῇ, ὅταν ἐκεῖνος ἀπέθανε πεσὼν ἐκ τοῦ

Ίππου. Τῆς ὑπέδειξαν πάντοτε, ὡς μ' εἶπαν, ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἰδιότροπος, πείσμων, καὶ προσέθηκε, γελῶσα παραδόξως, ὅτι ἡ ἰδιοτροπία ἦτον εἰς ὅλους των κληρονομική. Ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ ἐπέστρεψεν ἐπίσης. Νομίζει δέ, δυστυχῶς, καθήκον της νὰ παρευρίσκειται σχεδὸν πάντοτε εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ὡσάκις ἡ ἐγγονή της κάθηται διὰ τὴν εἰκόνα της. Μὲ θεωροῦν ὡς ἄγριον θηρίον, τὸ ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ καταβροχθίσῃ ἄριον χρυσάμαλλον. Ἡ εἰκὼν της θὰ ἔχῃ πολὺ μεγαλεῖον. Ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τοὺς Βενετούς ζωγράφους. Φορεῖ θαυμαστὴν ἐνδυμασίαν ἐξ ἐρουθροῦ χρυσοκεντήτου ὑφάσματος, κρατεῖ εἰς τὴν χεῖρά της ἐν μέγα βριπίδιον μελανόχρυσον, καὶ κυττάζει ἄνωθεν τοῦ ὄρου της, ἐλαφρῶς μειδιῶσα. Ὁ μέγας κύων της, ὁ Βέρβικ, κάθηται σιμά της· τὸ τεφρόχρουν τρίχωμα τοῦ ὄρου αὐτοῦ ζώου μετριάζει κάπως τὴν λάμψιν τοῦ ἐνδύματος. Ἄλλ' ἡ μορφή της! Αὐτὴ εἶνε ἡ δόξα καὶ τὸ φῶς τοῦ ἔργου μου. Εἶνε πολὺ ὠραιότερα παρ' ὅσον ἐφανταζόμην τὸ κατ' ἀρχάς. Ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιογνωμίας της μετεβλήθη ἐπαισθητῶς· ἐγενεὶ γλυκυτέρα καὶ βαθυτέρα. Αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα διεκόπησαν αἱ συνεντεύξεις μας ἐνεκὰ τῆς ἀφίσεως τῶν Ἀγγλων πριγκίπων. Ἡ οἰκία ἐγενεῖν ὅλη ἄνω κάτω πρὸς τιμὴν των. Ὅλα ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν, διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν. Ὁ πριγκίψ, μὲ ἐπτά ἄλλα πυροβόλα, ἐφόνευσε 1500 φασιανούς εἰς μίαν ἡμέραν. Τόσος ἀριθμὸς θεωρεῖται κατόρθωμα. Τὸ κατ' ἐμὲ, εὐτυχίζω πάντοτε τὸν ἑαυτόν μου, ὅτι ποτὲ μου δὲν ἐφόνευσεν ἄτιποτε. Ὑπάρχουν, μού φαίνεται, καὶ ἄλλοι τρόποι νὰ δείξῃ τις, ἂν θέλῃ, τὴν δεξιότητά του.

Μεγάλῃ ἐσπερὶς χθὲς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, ἔθεν μ' ἐξεδιῶσαν πρὸς στιγμὴν οἱ θαλαμωστοῦλοι. Δι' αὐτὸ δὲν πατῶ πλέον ἐκεῖ. Ἐξήτησα μάλιστα ἀπὸ τὴν Λαίδην Σάρτερς τὴν ἄδειαν νὰ λείψω κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα, ἀλλ' αὐτὴ ἀπέκρουσε τὴν πρότασίν μου. Χθὲς μετὰ μεσημβριαν ἠθέλησε νὰ δείξῃ τὴν εἰκόνα της εἰς τοὺς διασήμεους της ξένους, κ' ἔστειλε νὰ μὲ ζητήσῃ διὰ νὰ μὲ παρουσιάσῃ εἰς αὐτούς. Μ' ἀπέτειναν ἄπειρά φιλοφρονήματα, τὰ ὁποῖα, ἐν συνειδήσει δὲν ἦσαν ὑπερβολικά, διότι ἔχω πιστὴν εἰς τὴν ἀξίαν μου ὡς ζωγράφου. Ἦκουσα κατόπιν λεγόμενον, ὅτι ἡ πριγκίπισσα εἶχε σκοπὸν νὰ μού ζητήσῃ νὰ ζωγραφίσω τὴν εἰκόνα της. Ἀπήντησα ὅτι δὲν ἤμην εἰδικῶς προσωπογράφος. Ἡ Λαίδη Σάρτερς μ' ἐπέμψθη προσήκως, ὅτι ἤμην ἄνθρωπος δύσκολος καὶ υπερήφανος χωρὶς λόγον. « Ἄν δεικνύουν εὐχαρίστησιν » νὰ σὰς βλέπουν, προσέθηκε, δὲν εἶνε λόγος νὰ ὀμώσετε, διότι εἶνε πριγκίπες. Δι' παρατηρήσεις της ἦσαν ὀρθαί, καὶ ὑπῆρξε ἴσως ἀχαρίστος. Εἰς τοὺς σημερινούς καιρούς, αὐτοὶ ἀντι-

προσωπεύουν τὴν θεὰν τύχην. Οἱ πριγκίπες ἔμειναν ἐδῶ τρεῖς μόνον ἡμέρας, ἀπεκόμισαν δέ, ὡς ἐβρέθη, καλλίστην ἀνάμνησιν τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς των. Μ' ἐκάλεσαν καὶ ἐκ δευτέρου πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των καὶ μ' ἔκαμαν ἀπειρους περιποιήσεις. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ξένοι ἀνεχώρησαν ἐπίσης. Σήμερον δὲ καὶ αὐτοὶ θὰ καθίσῃ πάλιν διὰ τὴν εἰκόνα της. Νομίζω ὅτι ἡ ἔθρα μου Λαίδη Καίρνοουραθ δὲν εἶδε μὲ μεγάλῃ τῆς εὐχαρίστησιν τὸν φιλόφρονά τρόπον, δι' οὗ μὲ μετεχειρίσθησαν οἱ πριγκίπες. Ἄδιαφορον. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶμαι μόνος ἐδῶ. Θὰ παρέλθῃ ὁ μακρὸς χειμὼν καὶ ἡ ἀνοιξὶς θὰ εὖρη πιθανῶς τελειωμένα καὶ τὰ τοιχογραφήματα καὶ τὴν εἰκόνα. Τότε θὰ ἀναχωρήσω κ' ἐγώ. Ἐκείνη δὲν θὰ μὲ ἴδῃ ποτὲ πλέον καὶ βεβαίως θὰ μὲ λησμονήσῃ. Ἐν πρᾶγμα ἔχω σταθερῶς ἀποφασίσει· νὰ μὴ δεχθῶ ποτὲ πληρωμὴν διὰ τὴν ἐργασίαν μου. Θὰ τῆς ὀφείλω ἴσως μίαν ἡμέραν τῆς φήμην, καὶ θὰ τῆς εἶμαι πάντοτε δι' αὐτὸ εὐγνώμων. Δὲν ποθῶ ἐν τούτοις κανένος εἶδος δόξαν. Ἦθελον μόνον μιᾶν τινα εὐπορίαν ἥτις νὰ μὲ καταστήσῃ ἀνεξάρτητον καὶ νὰ μού ἐπιτρέψῃ νὰ διώκω τὰ ἀγαπητὰ μου ὄνειρα. Θὰ σοῦ φαίνομαι βεβαίως φοβερὰ ὀχληρὸς, ἀλλὰ μού εἶνε ἀνακούφισις νὰ σοῦ ἐκμυστηρεύωμαι, διότι δὲν ἔχω κανένα, πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου. Πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερς δὲν τολμῶ, πρὸς τοὺς ἄλλους μού εἶνε ἀδύνατον! Ἐπειτα δὲν ἦσο πάντοτε ὁ πνευματικὸς μου, ἀπὸ τῆς ὄρας τοῦ πρώτου μου ἀμαρτήματός;

Ὁ Λόρδος Λανδοῦνος πρὸς τὸν κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην. Ἐν Milton Ernest.

Φίλτατέ μου Χόλλυς, εἰς μάτην πᾶσα πρόνοια! Ἦθελε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ ἐπανήλθε! Ἡολυάριθμος συνοδία τὴν ἠκολούθησε. Πρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ οἱ πριγκίπες ἀνήγγειλαν ἔξαφνα ὅτι ἔργονται περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνός, κ' ἔννοεῖς ὅτι οὐδὲν πλέον ἠδυνάμην ἐγὼ νὰ πράξω, καὶ ματαίᾳ ὑπῆρξε πᾶσά μου προσπάθεια νὰ πείσω τὴν Ἐσμέαν νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς φίλους της. Τώρα κάθεται καὶ τὴν ζωγραφίζει. Οἷα σδῆποτε κλίσει καὶ ἂν ἔχῃ θὰ κερδήσῃ τοῦλάχιστον ὠραῖον ἔργον τέχνης. Ὁ νέος αὐτὸς εἶνε ἐκτάκτως διακεκριμένος. Μ' ἐνθυμίζει κάποιον ἄλλ' ἀδυνατῶ νὰ εἴρω ποιόν. Ἡ Ἐσμέα προσπαθεῖ προδήλως νὰ τὸν ἀναδείξῃ ὅσον τὸ δυνατόν. Ὀμίλησε περὶ αὐτοῦ εἰς τοὺς πριγκίπας τοιαυτοτρόπως, ὥστε ἐπέτυχεν νὰ τοῖς τὸν παρουσιάσῃ. ἴσως ὅμως ἡ στρατηγική της ὅλη δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν ἢ νὰ πειράξῃ τὴν μάμμιν της. Ἀδύνατον νὰ προῖδῃ της, τί δύναται νὰ πράξῃ γυνὴ ὡς τὴν Ἐσμέαν, ὅταν εἶνε ἐνθουσιασμένη. Ἰνωρίζει τὸν κόσμον, καὶ οὐδὲν πράττει χωρὶς σκοπὸν. Εἶνε ὅμως πολὺ ἄστατος. Πρόδη-

λον εἶνε ὅτι ὁ Ἰταλὸς τὴν ἀγαπᾷ. Ὅτε ταλαιπωροῦμαι ἡμῖν ἐδῶ, ὠλίθηται ἐκείνη, τὸρα ἔλισσθαι αὐτὸς. Ὑποθέτω ὅτι ἐκ μέρους τῆς Ἐσμέας εἶνε ἀπλὴ ἰδιοτροπία, καὶ ὅτι αὐτὸς βάσανα μόνον θὰ ἔχῃ.

Εἰς ἄλ' αὐτὰ δὲν βλέπω πὼς εἶνε δυνατόν νὰ ἐπέμβω. Ἡ Ἐσμέα δὲν εἶνε πλέον παιδί· ἂν εἶγες στείλει τὸν διπλωμάτην ὄνον, τίποτε δὲν ἤθελε συμβῆ ἐξ ὅσων συνέβησαν. Λέγει τώρα, ὅτι τὸν προσεχῆ μῆνα θὰ μεταβῆ εἰς Κάννας, καὶ παρήγγειλε νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ κ. Γλαύκος. Δὲν εἶνε δὲ βεβαίως δυνατόν νὰ παραλάβῃ μαζὶ τῆς καὶ τὸν ζωγράφου. Ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ εὐδοκεῖ νὰ καθιστᾷ ἡμᾶς ὑπευθύνους τοῦ μέχρι τοῦδε σκανδάλου. Σὲ . . . δυστυχῶς συμφωνῶ ἄλλ' ἐμὲ! . . . δὲν ἐννοῶ διατῆ. Οὐχ ἦτον ἂν ἀναγκασθῶμεν— τίς οἶδε! — νὰ λάβωμεν ποτὲ σπουδαίως ὑπ' ὄψιν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, καλὸν θὰ ἦτο νὰ μάθης ἀπὸ τοῦδε κατὰ λεπτομερέστερον περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦνον.

Ἀκριβὲς μου φίλε, δὲν ἔχω τε λεπτομερέστερον νὰ σοῦ μάθω. Οὐδέποτε ἐκρυψέ τὸ γένος του εἶνε κῆδος ὡς γυναικὸς τινος τῆς Φλωρινέλλας. Ὁ παππὸς του ἦτον butlero, ταῦτέστι, — καὶ μὲ συγχωρεῖ ἡ ἄγνοιά σου — βοσκὸς ἐπιτέτραμμένος τὴν φυλάξιν ἀδαμάστων ζώων. Ὁ ἐφημέριος τῆς Φλωρινέλλας ἔχει καὶ αὐτὸς τὴν ἱστορίαν του. Πῆνε ἄνθρωπος· ἐξ εὐγενῶν καταγόμενος, ὅστις ἰερώθη μετὰ τὸν τραγικὸν θάνατον λατρευτῆς ἐρωμένης. Ὁ βαπτιστικὸς του αὐδεμίαν ἔχει μετ' αὐτοῦ συγγένειαν. Περὶ τούτου συμφωνοῦν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Φλωρινέλλας. Ὁ ἱερεὺς αὐτὸς, ὅστις τὸν ἀγαπᾷ ὡς πατῆρ, ἀνάλαβε τὴν πρότην του ἐκπαίδευσιν ἔπειτα δὲ τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ἔκαμε λαμπρὰ σπουδὰς. Ἐπειτα ἐπέδωθε εἰς τὴν ζωγραφικὴν, κ' ἔζησεν ἀμπραχὸς ἐν Μονάχῳ καὶ Παρισίαις. Μετὰ τοῦτο ἐπέστρεψεν εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ὅλη διαιμοιράσθη μετὰ τὸ ἔργαστήριον του, — μικροῦ ὑπερφύου — καὶ τοῦ οἰκίσκου τοῦ ἐφημερίου. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου αὐτοῦ ἐζωγράφησε τὰς ὠραιωτάτας τοιχογραφίας, αἵτινες ὑπῆρξαν ἀφορμὴ νὰ κάμω τὴν κακότυχον γνωριμίαν του. Ἄλλο τίποτε δὲν γνωρίζω. Εἶνε τώρα τριακονταδυοῦ ἔτων. Βλέπεις ὅτι ἡ ἀφήγησίς μου εἶνε ἐντελὴς πιθανή. Ἐν τούτοις, ὅπως ἔχει σήμερον ἡ κοινονία, ἡ Ἐσμέα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ συλλογισθῇ νὰ τὸν νυμφευθῇ, ὡς ἂν ἦτο κλέπτης ἢ αὐτὸς ὁ δῆμος. Βέβηθα ὅλοι νομίζω ἀδύνατον ἀλλὰ τοιαύτη εἶνε ἡ ζωὴ. Ἄν δὲν ἤξευρες τί νὰ κάμῃς, σὺ ὅστις εἶσαι ἐπὶ τόπου, τί νὰ εἴπω ἐγώ, ὅστις εἶμαι μακρὰν ἀκετάς εκατοντάδας λευγῶν; Ὅτι πρὸ παντὸς φοβοῦμαι, εἶνε βῆξις μετὰ τῆς μάμμης της καὶ τῆς Ἐσμέας, ἥτις θὰ ἐκλέξῃ κατόπιν, ὡς κοσμικὴν αἰγιδα, κάμμιαν ἄλλόκοτον γυναῖκα,

ὡς τὴν φίλην της Κυρίαν Ἀλαγερ, διὰ νὰ ἔχῃ ὅλην τὴν ἐλευθερίαν της καὶ νὰ κάμῃ ὅλας τὰς δυνατάς ἀτοπίας. Εἰς τὸν Ῥέντσον μόνον ἔχω τοῦ λοιποῦ τὰς ἐλπίδας μου· διότι φαίνεται ἐντιμὸς ἄνθρωπος, ὅστις ἢ ἀποφασίσῃ ἢ ἀποσυρθῇ ἂν τὸ κρῖνῃ ἀναγκαῖον.

Ὁ Λόρδος Λανδοῦνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην. Milton Ernest

Δὲν ἐπίστευσα ποτὲ μου εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ἡ διαγωγή τοῦ Ἰωσήφ εἶνε πρᾶγμα ὀλικῶς ἀδύνατον ἀπέναντι νεαρῶς γυναικὸς, προσφερόμενης εἰς γάμον! Μὴ φοβείσαι! δὲν κατήτησεν ἀκούην ἕως ἐκεῖ, καὶ ἴσως οὐδέποτε θὰ καταντήσῃ. Ἀρκεῖται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ τῆς κάμῃ τὴν εἰκόνα της, καὶ στοιχηματίζω, μὰ τὸ ναί, ὅτι ἡ εἰκὼν αὐτὴ θὰ ὑπερβῇ τὴν εἰκόνα τῆς ἐρωμένης τοῦ Τιτιαννοῦ. Ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ παρευρίσκειτ' εἰς πᾶσαν ζωγραφικὴν συνέντευξιν. Ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰκόνας παριστάσεως τὸ καθήκον ὄρειον ἐπὶ βράχου ἀπέναντι τοῦ κινδύνου ἢ ἄλλης τινὸς θυοῖας ἀλληγορίας. Ἡ Κ. Ἀλαγερ θὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξείδιον. Αὐτὸ δὲ μού ἐμπνέει μεγάλην ἀνησυχίαν. Ὁ Βικ ἤλθε καὶ μὲ εἶδε. Φαίνεται ἐντελὴς ἀποτεθαρρῆμένος, καὶ δὲν τὸ κρύπτει. Πῶς ἀπέχε τὸσον ὠραῖος συνδιασμός συνοικισίου; Δὲν θὰ εἴχομεν σὺ καὶ ἐγώ, ἄλλην φροντίδα, ἢ νὰ θέσωμεν τὰς ὑπογραφάς μας ἐπὶ τοῦ λαμπροτέρου γαμικοῦ συμβολαίου, ὅπερ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐγένετο ἀφίνω, ὅτι θὰ ἀπηρτίζοντο τόσον ὠραῖα αἱ κτηματικαὶ των περιουσίαι! Εἶνε ἀληθῶς ἐμπαιγμὸς τῆς Προνοίας· ἀλλὰ μὴ δὲν τὴν ἐνέπει· ἐν εἰκοσάκις μέχρι τοῦδε ἡ Ἐσμέα, ἄφ' ὅτου δὲν εἶνε πλέον παιδίον!

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦνον.

Ἐννοεῖς ὅτι τὰ πράγματα κατήτησαν σπουδαῖα, μὲ τὸν Ρ. . . .

Ὁ Λόρδος Λανδοῦνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Δυνατὸν. Ἠπατήθη κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ σήμερον ἀρχίζω νὰ πιστεύω, ὅτι ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ δὲν εἶχε τόσον ἄδικον. ἴσως ὅμως, τὸ κάτω κάτω, εἶνε καὶ ἀπλὴ ἰδιοτροπία τῆς Ἐσμέας, ἥτις ἄλλο ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἔχῃ εἰμὴ τὴν ζωγραφίαν τῆς εἰκόνας της. Διατῆ ἢ ἀναμυχθῶμεν ἡμεῖς; Ἀπεπειράθη, νὰ τῆς εἴπω κατὰ σήμερον τὸ πρῶν, ἀλλὰ μ' ἐκύτταξε κατὰ πρόσωπον, καὶ μὲ εἶπε παραδόξως μειδιῶσα: « Μία εἰκὼν εἶνε κάλλιτέρα ἀπὸ μίαν φωτογραφίαν, τὴν ὁποῖαν οἱ φωτογράφοι ποιοῦν, εἴτε ἔχουν εἴτε δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν. » Δὲν ἐφάνετο κἂν συλλογιζομένη, ὅτι ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ζητήσῃ τὴν εἰκόνα της ἀπὸ τὸν Βωδρῦ ἢ τὸν Δουράν, καὶ ὅτι τὴν ἔχει κάμει ἤδη μυριάκις! Νομίζω ἀληθῶς ὅτι ὁ Ῥέντσος ἔχει ἐπ' αὐτῆς μεγάλην ἐπιρροήν. Ἐπαυσε νὰ βοστρυχίζῃ τὴν κόμην της ἢ νὰ τὴν κόπτῃ ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ μετώπου. Παρεδέθη φορέματα ἀπλά, καὶ ὡς μόνον κόσμημά της πόρπας ζώνης

ἐκ χρυσοῦ ἢ ἑλέου, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον. Ἦναι συρμὸς αἰσθητικὸς αὐτός; Ἡρώτησα μίαν ἡμέραν τὴν Ἑρμιόνην ἐκείνη δὲ μ' ἀπήντησε: Αἰσθητικὸς; Τυφλὸς εἶσθε; εἶνε ὁ Ῥέντσας καὶ τίποτε ἄλλο! Ἔστειλε μερικὰ ἰχθυογραφήματα τοῦ εἰς τὸν Βόρθ, ὡς ὑποδείγματα. Ἡ Ἑρμιόνη ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν αἰσθητικὴν θέλει μόνον ν' ἀρέσῃ εἰς τὸν ξένον τῆς. Δὲν τὸ ἤξεύρατε; Τὸ ἤξευρα δυστυχῶς! Ἡξεύρω δ' ἐπίσης ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Δὲν βλέπω ὅμως, μὰ τὴν ἀλήθειαν, διατί θ' ἀπεφάσκει νὰ τὸ κάμῃ, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ. Τὴν ἀγαπᾷ δὲ, ἄλλως, δι' ἄγνοσάτου ἔρωτος. Αὐτὸς μόνος δὲν ἔνοσεν ἀκόμη τὸ πάθος τοῦ. Τὸ πρᾶγμα ἕως ὑπάρχει καὶ ἀφοῦ ἡ Ἑρμιόνη τοῦ φέρεται μὲ τὴν φιλοφροσύνην καὶ τὴν μαγευτικὴν περιποιητικότητά, διατί νὰ παραιτηθῇ αὐτορμητικῶς αὐτῆς τῆς εὐτυχίας;

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦνον.

Ἡξεύρεις, ὡς ἐγὼ, ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἰς ἄνθρωπος πτωχὸς ἀλλὰ τίμιος — καὶ πιστεύω ὅτι εἶνε τίμιος — δὲν διατάζει ν' ἀποσυρθῇ. Συμφωνῶ οὐχ ἥττον, ὅτι ὁ πειρασμὸς εἶνε προμερὸς, ἂν βλέπῃ ὅτι ἐξασκᾷ ἀληθῶς ἐπ' αὐτῆς ἐπιβροχὴν τινα. Ὁλ' αὐτὸ μού φαίνονται τόσον παράδοξα, ὥστε νομίζω ὅτι ὄνειρεύομαι. Τί συλλογίζεται αὐτὴ νὰ κάμῃ; Δὲν πιστεύω, νὰ τὸν νυμφευθῇ. Δὲν ἔχει λεπτὸν, οὐδὲ ὄνομα καλόν.

Ὁ Λόρδος Λανδοῦνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Δὲν δύναμαι, ἔνοσεται, νὰ τῆς εἴπω τίποτε περὶ τῆς διαγωγῆς τῆς, ἀλλὰ τὴν νομίζω ἰκανὴν νὰ κάμῃ, ὅτι εἰξεύρεις, ἔστω καὶ μόνον διὰ νὰ συγχύσῃ τὴν Καίδην Καίρνοραθ, καὶ εἰς τὸ πείσμα μᾶς ὄλων. Ἦναι κυρία τῶν πράξεών τῆς, τὸ γνωρίζεις; εἶνε δὲ περιστάσεις, καὶ ἦν εἶνε ἀδύνατος ἢ παρέμβασις τῶν δικαστηρίων ἀρχίζω, σ' ἐξομολογοῦμαι, νὰ χάνω τὴν ὑπομονήν, καὶ βαρυνθεῖς, πηγαίνω νὰ κυνηγήσω ἄρκτους εἰς τὴν Στυρίαν μὲ τὸν Χοενλόε. Ἄμα μείνη ἐλευθέρη, εἶμαι βεβαίως ὅτι θὰ ἔνοσῃ μόνη τῆς τὴν ἀνοσῖαν τῆς. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντιλογίας, τὴν ὅποιαν ἔχει ἔμφυτον, εἶνε, βεβαίως, τὸ κύριον ἐλατήριον τῆς διαγωγῆς τῆς. Μὴν ὑποθέσῃς ἐν τούτοις, ὅτι εἶνε ἀκόμη τίποτε ἀποφασισμένον. Εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὴν αἰωνίαν ἐκείνην προσωπογραφίαν τῆς, ἥτις θὰ γείνη ἀναντιρρήτως ἐν ἔργον πολὺ εὐμορφον. Τὰ ὑπόχρυσά καὶ πορφυρὰ ὑφάσματα εἶνε ἀπεικονισμένα θαυμάσια. Ἀναντιρρήτως ἤξευρες τί ἐξέλεγε, ὅτι τὸν ἔστειλες ἐδῶ. Ἡ Ἑρμιόνη καὶ ὁ Ἰάκωβος εἶνε ἠφραβωνισμένοι, καὶ ὁ γάμος τῶν γίνεται μετὰ τὰ Χριστούγεννα. Ὅλοι ἐδῶ τὸ κατεχάρησαν. Ἀὐτὸ μόνον ἀρκεῖ νὰ μού χαλάσῃ τὴν ὄρεξιν, μ' ἔλεγεν ἐσχάτως ἡ Ἑρμιόνη. — Τὸ πιστεύω! τῆς ἀπήντησα. Ὅταν ἐπιβιβασθῇ εἰς

πλοῖον ἀγαπᾷ τὴν τεταραγμένην θάλασσαν καὶ τοὺς σφοδρὸς ἀνέμους. Ἄν ἐρωταυθῇ σπουδαίως τὸν βωμάιον, θὰ τὸ κάμῃ βεβαίως ἀπὸ πνεῦμα ἀντιλογίας.

[Ἔπεται συνέχεια]

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΟΡΔΩΝ

A.

Μετὰ τοῦ στρατηγῆ Γόρδωνος διήλθον ὁλκτικωτάτας ἡμέρας συμπλέων περὶ τὸ τέλος Ἰανουαρίου 1880.

Ἐπὶ τρεῖς μῆνας εἶχον περιέλθει τὴν Συρίαν ἀπὸ τῆς Βααλμπέκ μέχρι τῆς Ἑλ-Καντάρης ἐπὶ τῆς διώρυγος, καὶ τῆς Κάτω Αἰγύπτου, εὐδαιμονεστάτης τότε καὶ ἀληθοῦς κήπου τῆς Ἑδέμ. Οὐδέποτε ἀπέλιπον τὴν Ἀνατολήν ἀνευ λύπης, τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην ἐπιβιβαζόμενος ἐξ Ἀλεξανδρείας ὅπως μεταβῶ εἰς Νεάπολιν πλείονα τοῦ συνήθους ἡσθάνομην μελαγχολίαν ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ ἀτμοπλοίου καθήμενος δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποσπᾶσω τὰ βλέμματά μου ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς ἐκείνης ἀκτῆς, ἐφ' ἧς ὑπὸ τὸν θερμὸν ἥλιον ἀνάπλευς ζωῆς ἐξετείνεται ἡ εὐρυτάτη πόλις ἣν ἐδημιούργησε τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, καὶ ἥτις ἀπὸ διαχιλίων ἐτῶν παρέμεινεν ἑλληνικὴ. Αἱ περικομφαὶ οἰκίαι τῆς εὐρωπαϊκῆς συνουκίας ἀπῆστραπτον ὑπὸ τῶν φλογερῶν ἀκτίνων περιλουόμεναι, ἑκατοντάδες δὲ λέμβων ἐλαφρῶν καὶ μεστῶν θορύβου ὡς πτερωτὰί διέσχίζον τὰ κυανᾶ τοῦ ὄρου ὕδατα. Τίς θὰ ἔλεγε τότε ὅτι μετὰ τρία ἔτη ἡ μανία συρφετοῦ στρατιωτῶν καὶ ὄχλου ὁμοίως ἀγροῦ θὰ μετέβαλλε τὸ μνημεῖον ἐκεῖνο τῆς δόξης καὶ τῆς ἐργασίας εἰς φρικῶδες εἶρεσκον;

Τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ἐνῶ τὸ ἀτμοπλοῖον ἀνείλικε τὴν ἀγκυραν εἶδομεν ἐν κατὰ δὲ ἰσχυρᾶς κωπηλασίας διευθυνόμενον πρὸς ἡμᾶς καὶ μετ' ὀλίγον προσπελάσαν. — Ὁ Γόρδων πασσαῖς! ἀνέκραξαν οἱ παρακαθήμενοι, μετὰ μίαν δὲ στιγμὴν ὁ στρατηγὸς ἀνεπήδησεν εἰς τὸ κατὰστρωμα. Ἄφεις τὸ θέαμα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐθεώρουν τὸν περιώνυμον κινήτην τῶν Ταί-Πιγγ ὅστις ἐπλησίασε πρὸς τὸν ὁμίλον ἡμῶν. Ἦτο τότε ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης περίπου, μέτριος τὸ ἀνάστημα, ἰσχνότατος, ἀνήσυχος τὸ ἦθος, ὀφθαλμοῦς ἔχων γλυκεῖς, καὶ βλέμμα ἀόριστον ὡς βεβουλισμένον εἰς τὸν μεμακρυσμένον τῶν σκέψεων κόσμον, χρῶμα δ' ἔχων ὡς ὀπθῆς πλινθοῦ ὅπερ λαμβάνουσιν οἱ Ἄγγλοι ὀπθῆν καύση αὐτοῦ τῶν Τροπικῶν ὁ ἥλιος. Ἐφαινετο συγχρόνως, ὡς καὶ πράγματι ἦτο, λίαν κεκοπιτικῶς καὶ λίαν ἐξαργισμένος. Τινὲς ἐν Καίρῳ συναντήσαντες αὐτὸν ἐπλησίασαν μετ' ἐνδείξεων σεβασμοῦ. Ἀλλὰ ψυχρῶς ἐδέξατο αὐτούς καὶ στρέψας τὰ νῦτα ἤρξατο νὰ διασελίξῃ τὸ κατὰστρωμα καπνί-

ζων. Ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξηκολούθησεν οὕτω ἐν παραχῇ βηματικῶν ἀπὸ τῆς πρύμνης εἰς τὴν πύραν, ὡς λέων ἐν κλωβῷ. Δὲν ἦτο εὐκολον νὰ συνάψῃ τις σχέσιν πρὸς αὐτόν.

Ἐν τούτοις, περὶ τὴν ἑσπέραν, τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ ἡρεμία τῶν ἀνατολικῶν θαλασσῶν μεταδίδεται εἰς πάντα τὰ πνεύματα μετ' ἀκατανικήτου δυνάμειος, ὁ Γόρδων ἐφάνη καταπραϋνθεῖς. Ἐπλησίασε πρὸς τὸν πλοίαρχον, μετ' οὗ συνωμίλουν καὶ ἤρξατο ἡ συνδιάλεξις. « Πόθεν ἔρχεσθε; » Ἀφηγήθη ἐν περιλήψει ἀγγλιστὶ τὸ ἐν Συρίᾳ ταξείδιόν μου. « Ποῖον δρόμον ἠκολούθησατε; » Ἐλαβὰ τὸ λευκωμα ὅπερ μοι πρότεινε καὶ ἐγράξα σχεδιογράφημα ἰκανῶς ἀκριβῆς τῆς ὁδοπορίας μου. « Ἄ! πολὺ καλά ἀγαπᾶτε τὴν Γεωγραφίαν! » Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐγενόμεθα φίλοι. Ἐκτὸς τῆς θρησκευτικῆς εὐλαθείας καὶ τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων οὐδὲν ἄλλο ἐκτιμᾷ ὁ Γόρδων. Τὴν Ἄγλιαν Γραφὴν καὶ καλὸν γεωγραφικὸν χάρτην, ταῦτα μόνον συμπαρέλαβαν ἐφόδιον ἐπὶ τῆς δρομάδος, ἥτις ἤγαγεν αὐτὸν διὰ τῶν ἐρήμων τῆς Νοβίας πρὸς τὴν νίκην ἢ πρὸς τὸν θάνατον.

Ὁ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἄχρι Νεαπόλεως διάπλους διαρκεῖ τρεῖς περίπου ἡμέρας, ἀπὸ τῆς πρώτης δ' ἑσπέρας μέχρι τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ὁ Γόρδων καὶ ἐγὼ ἐμείναμεν ἀδιάσπαστοι. Ὡρας ἑκατῶν ἀκαταπαύστως ὄμιλοι, ὡς ἄνθρωπος ὅστις τρία ὄλα ἔτη διεθλῶν ἐν μέσῳ τῶν βαρβάρων εἶχε δῖψαν τινὰ ἀνυπόφορον διαχύσεως. Ὁ πρῶτον βασιλεὺς ἀνευ στέμματος τοῦ Σουδᾶν τότε ἦτο ἠττημένος. Πίχεν ἀφοσιωθῆ μετὰ θαυμασίου πάθους εἰς τὴν ἐν τῷ Ἄνω Νεῖλω ἐπιχείρησιν αὐτοῦ — τὴν ἀπηνῆ καὶ ἀμείλικτον καταδίωξιν τῶν δουλεμπόρων, τῶν μεταπρατῶν τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός — ὅτε ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἀτυχῆς σκέψις ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς τῆς Αἰγύπτου ὑποθέσεις, τὰς οὐδόλως εἰς αὐτὸν ἀφορώσας. Ὁ Γόρδων λίαν θλιθεὶς ἐπὶ τῇ πτώσει τοῦ κυρίου καὶ φίλου αὐτοῦ Ἰσμαήλ, σειρᾶν ὄλην ἀπειλητικῶν ἐπιπλήξεων ἀπέτεινε πρὸς τὸν νέον ἀντιβασιλέα, πρὸς τὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου Ῥιάζ, πρὸς τοὺς προξένους Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καὶ τοὺς γενικοὺς ἐλεγκτὰς μέγα προήλθεν ἐν Καίρῳ σκάνδαλον ἐκ τούτου, τὸ δ' ἐν Λονδίῳ ὑπουργεῖον δυσαρεστηθὲν ἐπεμψεν αὐτῷ ἀνακλητήριον ἐπιστολήν. Εἰς ταύτην τὴν διαταγὴν ὑπέκριντο συνήτων τότε αὐτὸν νωπὸν φέροντα τὸ ἄλγος ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ καὶ τῇ ἀχαριστίᾳ τοῦ Χεδίβου. Καὶ δὲν ἀπέστειργε μὲν ὁ Γόρδων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Λονδίον ὅπου προϋτίθετο γενναίως ν' ἀγωνισθῇ ἐν τῇ ἐμπροσθοφυλακῇ τοῦ φιλελευθέρου κόμματος, ἀλλὰ τὸ ν' ἀπέλθῃ πρὸ τῆς ὥρας ἐκ τοῦ Σουδᾶν καὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ μάλις ἀρξάμενον ἔργον εἰς διαδόχους μὴ ἔχοντας

τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀκαταδάμαστον δραστηριότητα αὐτοῦ θεώρει ὡς ἀληθῆ βάσανον, ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς σκέψεως ἐνδελεχῶς ἐταράττετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἀφηγήθη εἰς ἐμὲ πάντα τὰ ἐπεισόδια τῆς εἰς Σουδᾶν ἀποστολῆς αὐτοῦ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐνδιατρίψῃ περὶ τὴν ἐν Ἀβυσσινίᾳ αἰχμαλωσίαν τοῦ, καὶ πάντα τὰ σχέδια ἅτινα εἶχε σχηματίσει ὅπως μεταβάλῃ εἰς Ἑλδοράδο τὰς ἀπεράντους τῶν μαύρων χώρας.

Ἄλλως τε τὸ ἔργον αὐτοῦ δὲν ἔκρινεν ὡς πολιτικὸς ἀλλ' ὡς πιστὸς ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ εἶχεν ἀγωνισθῆ, ἡ ἐνθουσιώδης δὲ πίστις τοῦ θεολόγου τούτου ἡρώς ἐξεχέετο δι' ἀποφειγμάτων ἅτινα ἐδεχόμεν ὡς ἡρμοζεν. Ὁ διαβολάνθρωπος οὗτος ὁ ὁμίλων σχεδὸν ταυτοχρόνως ἀγγλικὰ καὶ γαλλικὰ ἀναμινγνῶν πρὸς παρατηρήσεις βαρυντάτην πείραν ἐλεγχούσας τὰς παραδοξοτάτας φαντασιοπληξίας ἐξημμένου πνεύματος, ὁ ἐπινοῶν καθ' ἑκάστην ὥραν νέαν διανομήν τῆς γῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ ἐξυμνῶν παραφόρος τὸν Θεὸν καὶ σαρκασμοῦς ἐξερῶν κατὰ τοῦ ὑπουργεῖου τῶν τόρων — ἀγύρτας καὶ γελωτοποιούς ἀπεκάλει τὸν Βήκονσφιλδ καὶ τοὺς φίλους τοῦ — ἦτο ὁ εὐαρεστότατος ὑπὲρ πάντα συνταξιδιώτης. — Ἄ Πρέπει νὰ διώξωμεν τοὺς ἀπίστους, ἔλεγε, νὰ δώσωμεν τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τοὺς Ῥώσους, τὴν Συρίαν μετὰ τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν ὠραίαν Γαλλίαν, τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν ἀπιστον Ἀλβιόνα. Ἡ ἡρεμία δὲ νῦν διηπλοῦτο ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐνῶ διενέμεμεν οὕτω τὴν Τουρκίαν οἱ ἄστῆρες ἐσελάγιζον, ἡ ἀκτὴ τῆς Σικελίας μακρόθεν ἀμυδρῶς διεφαίνετο τὸ δ' ἐρυθρὸν ἠφαιστειον τῆς Λιπάρας κατηύγαζε τὴν θάλασσαν.

B.

Ἀπεχωρίσθημεν ἀποβιβασθέντες εἰς Νεάπολιν, ὁ μὲν Γόρδων ὅπως μεταβῆ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἰσμαήλ πασᾶ, ἐγὼ δ' ὅπως περιέλθω τὴν Κιάγίαν. Τὴν ἑσπέραν, ἐπανελθὼν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εὐρον ἐπιστολήν τοῦ Γόρδωνος. Ὁ πρῶτον Χεδίβης εἶχε παρακαλέσει αὐτὸν νὰ μὲ προσκαλέσῃ εἰς γεῦμα τὴν ἐπαύριον, ὁ νέος μου δὲ φίλος ἐπέλεγε: « Σὺς παρακαλῶ νὰ κρατῆτε ἀνοιχτὰ τὰ ὦτά σας διότι ὁ Ἰσμαήλ εἶνε ἔκτακτος ἄνθρωπος. » Ὅα συμμετεῖχε δὲ καὶ ὁ Γόρδων τοῦ γεύματος.

Πράγματι ἔκτακτος ἄνθρωπος ἦτο ὁ Ἰσμαήλ πασᾶς, καὶ μεγάλην ἐντύπωσιν μοι ἐνεπαίτησεν ἡ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς εὐροουμένης ἐπισκεψῆς μου ἐκείνη. Ὁ ἐκθρονισθεὶς Χεδίβης περιφερόμενος ἐντὸς τῶν μαγάλων κήπων ἀλλοῦ βασιλέως ἀπολέσαντος τὸ στέμμα τοῦ καὶ βαρῶς φέρων τὴν καταναγκαστικὴν ἀργίαν εἰς τὴν δὲν ἦτο συνειθισμένος, ἡ αὐλὴ ἐκείνη εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἀπλότητος περιελθούσα, ἡ μυστηριώδης γειννίασις πολλῶν χαρμιῶν ἐγκλειστῶν ἐν τινὶ τῶν

περυγών του μεγάρου, ή κυανή θάλασσα νησό-
 σπαρτος έκτεινομένη πρό των δωμάτων και
 όπισω των μεγάλων τοίχων, ή κορυφή του Βε-
 ζουβίου λευκή εκ χιόνος, άπαν τούτο τό σύνολον
 άπετέλει παραδοξότατον θέαμα. Ο Ισμαήλ άλ-
 λως τε ώμίλει άξιοπρεπώς περί της εξορίας αυ-
 τού και των σφαλισμάτων, άτινα προύκάλεσαν
 την παραίτησίν του. Άδίκως προσηνέχθησαν
 προς αυτόν, έλεγε, αλλά και αυτός πολλάκις
 κακώς είχε σκεφθή και εις κακάς επισίθη ειση-
 γήσεις άν είχε την πεποίθησιν ότι ή ιστορία θα
 κρίνη δικαίως τά μεγάλα επί της αντιβασιλείας
 αυτού συντελεσθέντα έργα, προθύμως προύλάμ-
 βανεν αυτήν όπως άνομολόγησεν τας πλάνας
 του ήδύνατο να διαβεβαιώσῃ ότι αι προθέσεις
 αυτού ήσαν άληθούς φιλοπατριδος προθέσεις, και
 ότι έπίθει την συνεχή της Αίγυπτου των εύδαι-
 μονίαν, του υιού του, της διώρυγος του του
 Σουέζ, κτλ. κτλ. Και έν παντί επεκαλείτο την
 μαρτυρίαν του Γόρδωνος όστις έλεγεν άμην εις
 πάντα τά ύπ' αυτού λεγόμενα.

Την έσπέραν κατά την εις Νεάπολιν επιστρο-
 φήν ήμων και καθ' έλην την έπαύριον, ένθ' συ-
 νωδοιπορούμεν εις Πομπηίαν, ο Γόρδων δέν έδι-
 στασε να επαναφέρῃ την συνδιάλεξίν εις τον
 Ισμαήλ και τό Σουδάν. Ούτε ή θελκτική της
 Κιάγιας αιθριότης, ούτε ή ήμερος μεγαλοπρέ-
 πεια των έρειπίων της Πομπηίας, ούτε ή θαυ-
 μασία άποψις του Βεζουβίου καπνίζοντος υπό
 την χιόνα κατώρθωσαν ν' άπόσπασαι της δια-
 νοίας αυτού την κυριαρχούσαν ιδέαν. Έν τῇ
 άλληλόγραφία ήν βραδύτερον επί τινας μήνας
 άντηλλάξαμεν, ως και έν ταις κατά τον πλούν
 συνδιαλέξεσιν ήμων, τό Σουδάν ήτο τό προσφε-
 λίστατον αυτό μέλημα. — «Είπα εις τον ***
 μοι έγραφε μετά τινας ήμέρας, ότι δέν θα μείνω
 διάλου ήσυχος έφόσον δέν κάμουν τίποτε διά
 τας άγέλις μου του Σουδάν, και ότι άν δέν
 ενεργήσῃ ή άγγλική κυβέρνησις, ή γαλλική κυ-
 βέρνησις ο' αναλάβῃ τον ύπέρ των δυστήνων
 δούλων δικαίον άγώνα.» Αναγινώσκων αύθις
 σήμερον τας επιστολάς του Γόρδωνος και ανα-
 μινησκόμενος των συνδιαλέξεών μας, θαυμάζω
 άληθώς την διορατικότητα δι' ής διέβλεπε έν
 τῇ κακῇ του Σουδάν διαχειρίσει φοβερόν κίνδυ-
 νον έπαπειλούντα την Αίγυπτον και τά έν τῇ
 κοιλάδι του Νείλου εύρωπαϊκά συμφέροντα.

«Θά είνε δυστύχημα, έλεγε, να χαθῇ τόπος
 ως την χώραν του Άνω Νείλου σπουδαιότατον
 είνε να κυβερνηθῇ καλώς τό Σουδάν όπως και ή
 Αίγυπτος, διότι εκείνο μόν είνε ή κεφαλή και τό
 στήθος αυτή, δε ή κοιλά και αι πόδες. Επέτε
 εις τον *** να επιμείνῃ εις τον έλεγχον επί του
 Σουδάν. Η παράκλησίς μου είνε να μη χαθῇ τό
 Σουδάν.»

Και συγκεφαλαιών πάντα τά ύπό του Δισρα-

έλη διαπραχθέντα σφάλματα ήγανάκτει, ήπει-
 λει, μοι έλεγεν ότι ήτοιμάζετο κρατερόν έν ταις
 έφημερίαις της αντιπολιτευσεως να επιχειρήσῃ ά-
 γώνα (και πράγματι επεχείρησεν αυτόν, τό
 φθινόπωρον του αυτού έτους μεγίστην έμπορήσας
 αίσθησιν), ότι έβλεπε μαύρον τό μέλλον, ότι ή
 έχρη κακόν τέλος. «Μία μόνη παρηγορία ύπαρ-
 χει», προσέθετε εύθύμως αή ζωή θα ήτο θλιβε-
 ρωτάτη άν δέν ύπῆρχον και γελωτοποιού οι περί
 τον Δισραήλη.»

Γ

Τόν Μάιον ή τον Ιούνιον του 1880 έν Πα-
 ρισίαις είδον τό τελευταίον τον Γόρδων. Τό
 ύπουργείον των σφίγων, όπερ είχε τότε σχημα-
 τισθῇ υπό την προεδρείαν του Γλάδστονος, έδω-
 κεν αυτό έντολήν να συνοδεύσῃ, ως γενικός γραμ-
 ματεύς, τον μαρκησιόν του Ρίπον, αντιβασιλέα
 των Ινδών, ο δε Γόρδων διαβάς διά Παρισίον
 ήλθε προς επίσκεψίν μου. Εύρον αυτόν ως τό πριν,
 έμπλων δραστηριότητος και μυστικισμού, φιλο-
 νεϊκώτατον και ευσεβέστατον και ένθουσιώδη
 ως προς την αναθεώρησιν του χάρτου του κόσμου.
 Έσεδιάζε να κατορθώσῃ σπουδαία πράγματα
 έν Ινδία, άλλ' έμεινε μόνον έξ μήνας έν
 αύταις περιελθών εις διένεξιν προς τον λόρδον
 Ρίπον, επεχείρησε νέν σειραν περιηγήσεων, ο δε
 τηλεγράφος καθ' εξαμηνίαν άνήγγειλε την έφι-
 ξιν αυτού εις τά τέσσαρα του όρίζοντος σημεία,
 εις Κίναν όπου δέν απέκρυψε τό παράπαν την
 περιφρόνησιν αυτού προς τον αυτοκρατορικόν
 στρατόν, τον άντικαταστήσαντα τον παρ' αυτού
 μορφωθέντα τῷ 1863, εις Ιαπωνίαν, εις τό
 Ακρωτήριο της Καλής Έλπίδος, εις Παλαιστι-
 νήν, εις Κωνσταντινούπολιν. Τον παρελθόντα μήνα
 ήτο έν Βρυξέλλαις προτιθέμενος να απέλθῃ εις
 Κόγκον. Αυτόθεν μετεκάλεσεν αυτόν εις Λονδί-
 νον τηλεγράφημα του λόρδου Γράμδελ, εύθύς δ'
 ως τό μαγικόν του Σουδάν όνομα ήχησεν αύθις
 εις τά ότα αυτού ένθουσιασμός κατέλαθεν αυτόν
 άπῆλθε δε μετά τελείας πληρεξουσιότητος της
 κυβερνήσεως, της βασιλείσεως και ενός εκατομμυ-
 ρίου φράγκων εις χρυσόν.

Αλλοίμονόν Ι ο ταλαιπώρος Γόρδων! Τι μετέ-
 βη να πράξῃ μόνος άνευ φρουράς καν έξ άγγλων
 στρατιωτών, έν ταις μέγαλαις άμμώδεσι έρήμιας
 της Άνω Νουβίας, όπου περινοστούσιν αι άρπα-
 κτικά φυλάι των Σιλλούκ; Κατόπιν αυτού, έν
 Αίγυπτο, καταλιμπάνει άπειραριθμους μνησικα-
 κίας δε ή πρόπέτης αλαζονεία αυτού έξήγειρε
 πρό τεσσάρων ετών και δέν κατηνάσθησεν έτι.
 Ήνώπιον αυτού, έν Σουδάν θέλει συναντήσῃ δλον
 τό μίσησ των δουλεμπόρων, ούς μετά τόσησ γεν-
 ναιότητος κατηδιώξε, κατά την βραχεϊάν του
 δικτατοριαν και οστινες είνε οι άληθείς ύποκινή-
 ται της άνταρσίας της άγνωστων χερσονήσου. Ή
 θα τῷ χρησιμεύσωσιν και ο χρυσός αυτού και ή

Άγια Γραφή έν τῇ φρικώδει ταύτῃ άδιεξόδω έν
 ή δέν δύναται πλέον ούτε να προχωρήσῃ ούτε
 να όπισθοδρομήσῃ άνευ κινδύνου ν' άποθάνῃ; ΑΙ
 άν έμελλε να εύρῃ έν Χαρτούμ και Βέρβερ άντί
 του αιγυπτιακού αυτού στρατού, όστις άείποτε
 ύπῆρξεν ή ίλις του Νείλου, δέκα δώδεκα γεν-
 ναία άγγλικά συντάγματα, ύποίαν θαυμασίαν
 σταχυοφοριαν θα επεχειρεί ο υπερήφανος και ευ-
 τολμος στρατιώτης κατά των ήρόδων των μαύ-
 ρων και των Βεδουίνων, των κρατουσών την πρα-
 σινην του Μαχδῆ σημαίαν! Αλλ' ούδέν θα εύρη
 όσοι δ' έξ ήμων ένγνώρισαν, έστω και επί τινας
 ήμέρας τον θερμουργόν τούτον Άγγλον, τρέμονεν
 δι αυτόν. Πρό μικρού κατά λάθος άνηγέγηθη ότι
 ήμμελωτίσθη αυριον άνευ λάθους ίσως ο' αναγ-
 γελθῇ ότι κατεσφάγη.

Μεμπτόν θεωρείται τό ύπουργείον του Γλαδ-
 στανος ως άπολέσαν διά τον πολιτισμόν την άπέ-
 ραντον έκείνην χώραν του Σουδάν, της οποίας
 ο ήρόδων ειχεν άρχισῃ την κατάκτησιν κατά
 της βαρβαρότητος. Έπι δε μάλλον μεμπτόν
 εσται άν πέπτωται να μείνῃ ο Γόρδων εκεί κάτω,
 έν ταις καυστικαίς άμμιας του Βάχρ-Έλ-Άβιάδ,
 έξλαστικόν θυμα των πλημμελημάτων των
 άλλων, αυτός, έν των καλλίστων τέκνων, εις
 των γενναιοτάτων στρατιωτών της γηραιάς
 Άγγλιας. . . .

JOSEPH REINACH

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

(Σύμφωνα με το σ. 78.)

Γ

Η κυριότερα ιδίος της Φραγκφούρτης. — Επиграφικαί μελέ-
 ται. — Έξ κλάσεις Ιουδαϊκών όνομάτων. — Ο άνδρις του
 Schiller εις την θέσιν του. — Σχόλια τρέπων του σκέπτε-
 σθαι. — Ο ναός της Άγίας Δικατερίνης. — Γλωσσολογικά
 έπιγράμματα. — Το κέρδος της αναθέσεως εις τό κωδωνοστά-
 σιον. — Το ζυγαλια του Ρουτμερβέρλιου. — Κρίσεις περί του
 άνδριάντος του Γκαίτε. — Σχέσις με την άγγλικήν γλώσσαν
 χωρίς να γνωρίζόμεθα. — Ο παγκόσμιος τύπος περιηγητού.
 — Θέστρον και φρενοκαμείον. — Ανέκδοτον έν παρεκβάσει.
 — Ήθωρικῆ ύψις της πατρικής οικίας του Γκαίτε. — Οι
 συμπερινοί αυτού γείτονες. — Έγω, ο Γκαίτε και ή μόνη
 διαφορά. — Αναμνηστικῆ έπιγραφή. — Η ρητορικῆ του φύ-
 λακος και τό έν Αθήναις πανεπιστήμιον. — Οι τρεῖς μονα-
 χικῆ συνεπισκέπται μου. — Διεσημηγούς διεσημηγούς. — Η
 Φωνή και τά τρία σηματοματάρα. — Οι μεγάλοι κύβερς
 μετά θάνατον. — Το βιβλίον της άθανάσιος. — Η μόνη έν
 τῷ βίω προσέγγισις. — Αποχαριστικῆς Φωνῆς.

Από της άγορῆς εισηλθον μετ' όλίγα βήματα
 εις την κυριώτεραν δδόν της Φραγκφούρτης,
 die Zeil ονομαζομένην, ήτις διασχίζει άπ' ανα-
 τολών προς δύσησ όλην την πόλιν. Είνε εύρεία
 και ώραία δδός βριθουσα διαβατών ήμέρας και
 νυκτός, ύπηρετούσα δε την πόλιν άκόμη και ως
 τόπος περιπάτου. Έάν τις επιμείνῃ να περιφέρῃ-
 ται διαρκῶς εις τό κεντρικόν αύτης τμήμα επί

τινας ώρας, δύναται άσφαλώς να εῖπῃ, ότι είδε
 τά δύο τρίτα των κατοίκων της πόλεως! Τόσον
 δε είνε βέβαιον, ότι πᾶς Φραγκφουρταίος δια-
 βαίνει άπαξ τοίλάχιστον της ήμέρας την δδόν
 ταύτην, ώστε μόνον εκεί μετά βεβαιότητος δύ-
 ναται τις ν' αναμείνῃ την επιτυχίαν θελκτικῶν
 και πολλάκις άπροσδοκῆτων συνεντήσεων και
 διά τούτο βλέπει τις εκεί όλους τους άργούς κομ-
 ψευμένους της πόλεως.

Την δδόν ταύτην διασχίζων περιέφερον τό
 βλέμμα από των καταλαμβανόντων τας δύο
 πλευράς αύτης ώραιων κηταστημάτων εις τους
 διαβάτας και από των έκτεθειμένων έμπορευμά-
 των εις τά επί των έπιγραφών όνόματα των έμ-
 πόρων. Ούδέν, ούδέν μη Ιουδαϊκόν όνομα άνένγνων!
 Και αι έξ κλάσεις των επωνυμιων, δι' ών οι έν
 Γερμανία άπόγονοι του Ισραήλ εκάλλυνον ή
 εξηγούνησαν τά οικογενειακά των όνόματα, άντε-
 προσωπεύοντο εκεί! Εκεί λοιπόν και γεωγραφι-
 κοί, και άρωματώδεις, και πολύτιμοι, και άγριο-
 ποί, και άρχαίοι, και νεώτεροι Ιουδαίοι διά
 ποικίλων χρυσών χαρακτηρών επεδείκνυον τά
 όνόματά των.

Είνε γνωστόν, ότι έν εποχαίς σκληρών δογμα-
 τίων διά την φυλήν των, πάντες οι από του
 πατριάρχου Άβραάμ έλκοντες τό γένος κάτοικοι
 της Γερμανίας, έφρόντισαν ν' άποκρύψωσι τον
 Ιουδαϊσμόν των μεταβάλλοντες τό επώνυμον αυ-
 τών. Ούτω δε, άλλοι μόν έλαβον τό όνομα του
 κατοίκου πόλεως τινος ως επώνυμον, ή συνθετόν
 τι εκ του όνόματος όρους ή ποταμού και άπετέ-
 λησαν την κλάσιν των γεωγραφικῶν, άλλοι δε
 προσέλαβον επώνυμόν τι συμπασές, έν ώ ως κύριον
 συνθετικόν χρησιμεύει ή τό όνομα άνθους τινος,
 και ούτοι είνε οι άρωματώδεις, ή τό όνομα
 πολυτίμου λίθου ή μετάλλου, και ούτοι είνε οι
 πολύτιμοι, ή τό όνομα άγρίου τινος θηρίου, και
 ούτοι είνε οι άγριοποί. Αλλ' ύπῆρξαν και οι
 έπιμεινάντες εις τας παραδόσεις αυτών και τη-
 ρήσαντες ως έπίθετον τό όνομα τινος των ευ-
 νοουμένων του ύψίστου πατριάρχων, προφητών
 και βασιλέων του Ισραήλ, ούτοι δε είνε οι άρ-
 χαιοί προς ούς αντιτίθενται οι νεώτεροι, ως προσ-
 κολλήσαντες εις τό τέλος των τοιούτων άρχαι-
 κών όνομάτων την λέξιν υίος (Sohn), αναλο-
 γούσαν έν τοιούτῃ περιπτώσει προς τας παρ'
 ήμιν πατρωνυμικῆς καταλήξεις.

Εις τοιαύτας έπιγραφικῆς μελέτας περιπλα-
 κεις εύρέθην άσυνειδήτως έν τῷ μέσῳ πλατείας.
 Πρό έμοῦ ώρθούτο κολοσσαίος ο χαλκούς άνδρις
 του Schiller τοποθετημένος άληθώς εις την θέσιν
 του, διότι ή πλατεία είνε φερόνυμος τῷ ποιητῇ.
 Κατ' άρχην δέν άγαπῶ τά εκ μετάλλου άγάλ-
 ματα. Διότι βασίς τοιούτό τι έχω πρό έμοῦ,
 καταβάλλω πάντοτε κόπον ν' ανακαλύψω τας
 καλλονάς του. Άγνοῶ πῶς τό σκιερόν χρώμα

και η κουράζουσα εκείνη στιλπνότης του μετάλλου απορρύνονται των οφθαλμών—έμου τουλάχιστον—την λεπτότητα των γραμμών και την έκφραση των χαρακτήρων. Έχει τι το θαμβόν εν άγαλμα μετάλλινον εν αντιθέσει προς άλλο όμοιον εκ μαρμάρου. Ήνε ίσως προκατάληψις τουτο, άλλ' εξομολογούμαι, ότι εις τους οφθαλμούς μου μόνον το μάρμαρον αναδεικνύει τον τεχνίτην.

Και όμως μεθ' όλα ταύτα δεν ήδυνήθη να μη θαυμάσω την σεμνήν στάσιν και την επίβαλλουσαν έκφρασιν, ήν έδωκεν εις τον ποιητήν ο το πρότυπον συλλαβών και φιλοτεχνήσας καλλιτέχνης Dielmann. Είς την άπερίττον φυσικότητα ήν επέχυσεν επί πασών των λεπτομερειών του έργου του, διαβλέπει τις πόσον ο καλλιτέχνης ήν ή επίχειρήσῃ ν' άπεικονίσῃ τον Schiller, έμελέτησε τὰ έργα του, ένεβάθυνεν εις τό πνεύμα του και ήσθάνθη τὰς εν ταίς μικραίς εκείναις αισθητικαίς συγγραφαίς διατυπωθείσας άρχάς του υπέρ του άληθοῦς εν τῇ τέχνῃ, του άληθοῦς και φυσικού έξωραϊζομένου διά τῆς σεμνότητος και έξυψομένου διά τῆς καλλιτεχνικῆς δυνάμεως, του άληθοῦς και φυσικοῦ εκείνου, όπερ πολὺ, πολὺ απέχει του χυδαίου και προστύχου.

Από δὲ του μελετάντος και σπουδάζοντος διηλεκτικῶς γερμανοῦ καλλιτέχνου φέρων τον νοῦν εις τους ήμετέρους καλλιτέχνας εν Ελλάδι και παρά τον άνδριάντα του Schiller αναστηλώων διά τῆς φαντασίας τους πρό του Πανεπιστημίου άνδριάντας του Γρηγορίου Ε' και του Ρήγα, περιεπλάκην εις συγκρίσεις οὐχι μεταξύ τῆς εν Ελλάδι και εν Γερμανίᾳ καλλιτεχνίας, αλλά μεταξύ του εν εκατέρῃ των χωρῶν τούτων επικρατούντος τρόπου του σκέπτεσθαι. Και ανελογίζομαι λοιπόν ότι ο άνδρῆς του Schiller κοσμεῖ, καθ' όσον εγὼ τουλάχιστον γνωρίζω, έξ πόλεις τῆς Γερμανίας (*) και όμως πολλὰι ακόμη φιλοδοξοῦσι την τιμήν να κοσμηθῶσι διά τοιούτου. Εν Ελλάδι δὲ πριν ή άρχίσωμεν να τιμῶμεν τους δοξάσαντας την πατρίδα, και τοίς έπιγιγνομένοις την σεπτήν εκείνων μορφήν να στήσωμεν εις παράδειγμα, έστράφημεν προς τους φιλέλληνας, ως εν εξηγηθήσασιν την σειράν των Ελλήνων! Και διά παραδόξου συνειρμού ιδεῶν, από του διά το πρόπλασμα του άνδριάντος του Γλάδστανος διαγωνισμοῦ μεταπηδῶν εις τον άλλον περιφημον προς σύνθεσιν έπιγράμματος διά τον εν Μεσολογγίῳ στηθέντα άνδριάντα του Βύρωνος, έσπευσα ν' αναζητήσω το διά τον πρό έμου έστημένον ποιηθέν έπιγράμμα. Μάτην όμως περιήλθον τρίς και τετρακίς κύ-

(*) Ανδριάντες του Schiller υπάρχουν εν Βερολίῳ, εν Βάιμαρ, εν Αννόβερω, εν Μονάχῳ, εν Φραγκφούρτῃ και εν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει Μάρβαχ εν Βυρτεμβέργῃ. Ίσως δὲ και άλλου, άλλ' άγνωστοι εις τον γράφοντα.

κλω τον άνδριάντα. Οὐδέν έπιγράμμα έτάρασσε προς μεγάλην μου έκπληξιν την κόνην του άνωθεν όρθουμένου ποιητοῦ. Δὲν ήθελον το κατ' άρχάς να πιστεύω, ότι επί του σεπτου εκείνου βάρου μια μόνη λέξις, ως έπιγραφή, ήμισα ικανοποιητικῇ διά γνήσιον έλληνα, είχε χαραχθῆ. Αλλ' οὐδέν, οὐδέν άλλο υπήρχεν έγχε χαραγμένον ειμή άπλουστάτα «Schiller»! Schiller Schiller, εν ήσο Έλληνα, ολον όρμαθόν άρχαϊζόντων εξαμέτρων δακτυλικῶν θά έφερει εις την ράχιν!

Τοιούτον άπειθύνον τῷ Schiller άποχειρητησόν έγκατέλειψα την πλατείαν του. Αλλ' άμέσως άπέναντι μ' έσταμάτησεν ή θεά του ναοῦ τῆς Αγίας Αικατερίνης, οικοδομησ φέρουσης την σεβασμίαν ήλικίαν πέντε αιώων! Ούτε πόθοι δεήσεως, ούτε παρακελεύσεις περιεργείας μ' εκάλουν να εισέλθω εις τον ιστορικόν ναόν, εν ω έγένητο ή πρώτη εν Φραγκφούρτῃ κατὰ το δόγμα των διαμαρτυρομένων διδαχῇ, ή παρασκευάσασα την μετά τινα έτη γενικωτέραν παραδοχήν των δογμάτων τῆς μεταρρυθμίσεως. Αλλὰ και ζωηρά περιέργεια αν με κατέγει, ήθελεν αὐτῇ σθεσθῆ πρό τῆς επί τῆς θύρας έπιγραφῆς, εις τρεῖς γλώσσας δηγήσους τον ξένον που έδει ν' αποταθῆ, όπως έπιτύχῃ την εις το κωδωνοστάσιον ανάθασιν, εν περιπτώσει καθ' ήν ήθελεν εὔρει κεκλεισμένην την θύραν του ναοῦ. Και λοιπόν, έσκέφθην κατ' έμαυτόν, οὐδέν, οὐδέν τό άξιοθέατον παρουσιάζει τό έσωτερικόν του ναοῦ, άφοῦ αἱ θύραι αὐτοῦ εἶνε διαρκῶς κεκλεισμένοι, μόνον δὲ ή ανάθασις εις τό κωδωνοστάσιον θεωρεῖται άξια λόγου, διό και διδεται ή περι τούτου όδηγία εις τρεῖς γλώσσας, άλλ' έσφαλμένως και ανειλικρινάως και εις τὰς τρεῖς. Διότι επί τῆς έπιγραφῆς ήσαν γεγραμμένα άγγλιστί, γαλλιστί και γερμανιστί τάδε: **Διά την ανάθασιν εις τό κωδωνοστάσιον ζητηθῆτω ή κλεις από τον θυρωρόν**, αντί να γραφῆ: **δοθῆτω dring-money, pourboire, Trinkgeld, εις τον θυρωρόν**. Τότε δ' εγὼ, ενθουσιώδης επί τῇ ειλικρινείᾳ, όχι μόνον θά υπεβαλλόμην εις την φορολογίαν, αλλά και θά προσέθετον παρά ταίς άλλαις ξενογλώσσαις έκφράσεις και την λέξιν **μπαρτσοῖσι** διά τους άπλουστέρους και **μιλοδάρημα** διά τους λογιωτάτους των συμπάτριωτων μου.

Διά των παρατηρήσεων τούτων λοιπόν πεισθεῖς ένδομύχως, ότι τό κέρδος τῆς εις τό κωδωνοστάσιον ανάθασις, οὐχι διά τον περιηγητήν, αλλά μόνον διά τον θυρωρόν ήν άξιον λόγου, παρέκαμψα την ήν μέχρι τουδε ήκολούθουν οδόν και εὔρεθην επί ώραιᾳ πλατείᾳ, τῆς **επαγορῆς** (Rossmarkt) καλουμένης, όπου μοναδικόν στολισμόν άποτελεῖ τό προς τιμήν του έφευρόντος την τυπογραφίαν χάλκινον σύμπλεγμα, οὐτό

πρότυπον έπιλοτέγησεν ο γλύπτης von der Launitz επί τῇ ευκαιρίᾳ τῆς εορτῆς τῆς τετρακοσιτηρίδος από τῆς έφευρέσεως τῆς τυπογραφικῆς τέχνης. Τό ώραιον σύμπλεγμα παριστᾷ τον Γούτεμβεργ κρατούντα διά τῆς δεξιᾶς βιβλίον και έπιδεικνύοντα διά τεταμένης τῆς άριστερᾶς τυπογραφικόν στοιχείον, έχοντα δὲ δεξιόθεν μεν τον Schöffer, άριστερόθεν δὲ τον Frist. Επί τῆς βάσεως υπάρχουν ενάγλυφοι αἱ προτομαί των έπισημοτέρων τυπογράφων, αἱ άλληγορικαί παραστάσεις των τεσσάρων πόλεων εν αἷς εὔρον εν άρχῇ υποδοχήν και τελειοποίησιν ή τυπογραφία (*) και αἱ των τεσσάρων ήπειρων.

Συνορεύουσα τῇ πλατείᾳ ταύτῃ εἶνε ή μικρὰ πλατεῖα του Γκαίτε φέρουσα επί τῆς καρδίας αὐτῆς τό άγαλμα του φιλοσόφου ποιητοῦ. Δὲν εἶμαι δεινός περι των τεχνοκριτικῶν, αλλά δὲν καλώμαι, νομίζω, να έπω ότι ο άνδρῆς και αἱ περι την βάσιν άλληγορικαί παραστάσεις εἶνε κατὰ την γνώμην μου μια μεγάλη καλλιτεχνικῇ άποτυχία. Ο Γκαίτε κρατῶν εν τῇ χειρῇ, ή μάλλον έχων από τῆς χειρῶς κρεμάμενον στέφανον δάφνης παριστᾶται εν ναυελεί έκφράσει άπογοητεύσεως, και μόνον όταν προσέξῃ τις ότι εἶνε έστραμμένος προς τον γείτονά του Γούτεμβεργ δύναται να υποθέσῃ ότι οί χαρακτήρες του προσώπου του έκφράζουσιν εν συγκινήσει τό πολὺ, πολὺ, ευγνωμοσύνην προς τον έφευρέτην τῆς τυπογραφίας. Τὰ δὲ επί του βάρου ενάγλυφα άλληγορικὰ συμπλέγματα εἶσιν εντελῶς ακατάληπτα, παριστῶντα εν ήμάσιν, άνευ λόγου και ως έτυχε τοποθετημένους τους ήρωας των έργων του Γκαίτε. Οὕτω λοιπόν εἰδώ μὲν ο Φάουστ στρέφει κατὰ παράδοξον τρόπον τὰ νῶτα προς την Ίφιγένειαν, ενῶ ο Μοριστοφελῆς μορφαίει προς τον Ορέστην, εκεί δὲ ο μὲν Έρμαν άποθαυμάζει την Μαργαρίταν, ή δὲ Δωροθέα άτενίζει συμπαθῶς τον Βέρθερ φερόμενον επί φερέτρου!

Ενῶ όμως ρίπτω επί του σημειωματαρίου μου τὰς παρατηρήσεις ταύτας, προσβάλλουσι την άκοήν μου σχόλια περι του άτομου μου. Στρέψας δὲ βλέπω έμαυτόν περικυκλωμένον από στίφας άγιοσπαίδων, γιγαντιαίων άργῶν και μικροσκοπικῶν μαθητῶν του σχολείου, οτινες από κοινοῦ περι έμου επί μακρόν συσκεψάμενοι κατέληξαν εις τό συμπέρασμα και άπεφήσαντο ότι τό αντικείμενον τῆς περιεργείας των άνήκεν εις την άγγλικήν φυλήν. Ὡς ακαταμάχητον δ' έπιχειρήμα τῆς διαγνώσεως των ταύτης έφέρετο μεταξύ αὐτῶν τό σχῆμα των χαρακτήρων, δι' ων έγραφοι τὰς έντυπώσεις μου. Και οὔτοι μὲν ήγγούουν εις ποίαν γλώσσαν άνήκον τὰ έργογραφικά μου εκείνα, άλλ' επειδή ήσαν βέβαιον ότι δὲν έγραφοι γερμανιστί, έφρόνουν, ότι μόνον άγγλιστί ήτο

(*) Αἱ πόλεις αὗται εἶνε: Μάιντ, Στρασβούργον, Βενετία και Φραγκφούρτῃ.

δυνατόν να γράφω. Οὕτω δὲ ενῶ εγὼ και ή άγγλικῇ γλώσσᾳ εις οὐδεμίαν γνωριμίαν διατελούμεν, εὔρεθην εις στενοτάτην σχέσιν εκεί και δὲ εις συγγένειαν πρώτου βαθμοῦ, καθόσον διά τους θεατάς μου ήμην αναμφηρίστως πλέον Άγγλος. Τόσον εἶνε βέβαιον, ότι ο παγκόσμιος τύπος του περιηγητοῦ μόνον εν Άλβιῶνι παράγεται τέλειος, άπαράλλακτα ως αἱ άτμομηχαναί, τὰ λινα ύφάσματα, τὰ στερεὰ υποδήματα και οί φέροντες ταῦτα σεβάσμοι τό μέγεθος πόδες.

Διαλύων τον συμπυκνωθέντα περι έμέ κύκλον όπως απέλθω εις προσκύνημα εις τον πατρικόν και γενέθλιον οίκον του Γκαίτε, εὔρισκομαι άπέναντι του θεάτρου τῆς Φραγκφούρτης, οὐχι του νεοδημότου, μεγαλοπρεπούς και καλλιτεχνικοῦ, αλλά του παλαιου θεάτρου, όπερ μοι προξενεί άλλόκοτον έντύπωσιν. Έκείναι αἱ μόνοντοι σειραί των παραθύρων του, εκείνη ή άχρους σχεδόν και έπίπεδος πρόσοψις του, παραδόξως μοι φέρουσιν εις τον νοῦν έπίμονον ιδεῶν έξωτερικῆς όμοιότητος προς εν των εν Βερολίῳ φρενοκομείων! Η παραβολή εἶνε τόσον άπίστευτος όσον και άπροσδόκητος. Ένθυμούμαι δὲ ότι προσεπάθησα κ' εγὼ αὐτὰς να την εκριζώσω από του νοῦς μου, αλλά τόσον τελεία υπήρχεν ή όμοιότης των δύο κτιρίων έξωθεν, μέχρι των όπισθεν των ύλων των παραθύρων λευκῶν παραπετασμάτων έξικνουμένη, ώστε υπεχώρησα εις την έπιμονήν μεθ' ής επανήρχατο εις τὰς σκέψεις μου, επί στιγμῆν άποδιακομένη, και έσημείωσα αὐτήν εν τῷ σημειωματαρίῳ μου, όπου την άνευρίσκω σήμεραν.

Και επειδή ο λόγος περι του βερολινείου εκείνου φρενοκομείου, δὲν άντέχω εις τον πειρασμόν, όπως διηγηθῶ εν παρεκβάσει εν ανέκδοτον. Έπισκέφθην αὐτό ποτε μετά τινων φίλων επί τῇ θλιβερᾷ συγκυρίᾳ όπως ζητήσωμεν πληροφορίας περι άτυχῶς συμπατριώτου ήμῶν. Ο διευθυντής ενεργῶν κατ' εκείνην την ώραν την γενικὴν έπισκεψὴν συμπαρέλαθεν ήμᾶς εν τῇ ακολουθίᾳ των βοηθῶν του εξηγῶν πάντα τὰ εν τῷ καταστήματι. Ὅτε έφθάσαμεν εις την μεγάλην αίθουσαν των δι' έξόδου τῆς πόλεως του Βερολίνου συντηρουμένων εκεί παραφρόνων γυναικῶν, αἱ μὲν έπίδιδον αὐτῷ έπιστολάς, αἱ δὲ αναφοράς και άλλαι ποιήματα, δι' ων πᾶσαι εζήτουν την άπόλυσιν των εκ του καταστήματος. Μόνον μια προσήλθε να ζητήσῃ, οὐχι άπόλυσιν, αλλά καλλιτέραν περιποίησιν. Και άφοῦ υπέβαλε τὰ παράπονά της λίαν εύγλώττως τῇ άληθείᾳ, κατέληξεν:

— Έγὼ, κύριε διευθυντά, έχω ζήσει εις όλα τὰ φρενοκομεία τῆς Γερμανίας, αλλά τοιαύτην άθλιαν περιποίησιν καθὼς εἰδώ, δὲν εὔρον εις κανέν!

Εὔρισκομαι ήδη πρό τῆς γενεθλίου οικίας του Γκαίτε. Τι έξωτερικόν τουρκικῆς οικίας! Τό ισόγειον πάτωμα έχει παράθυρα περιφρασόμενα

διὰ κυρτών, σχεδόν τέλειον ἡμικύκλιον σχηματίζουσιν, κυκλίδων. Εἶτα ἡ πρόσφυς προεξέχει καὶ ὑψοῦνται δύο πατώματα ἔχοντα ἐπὶ παράθυρα ἐκότερον. Μετ' αὐτὰ ἀρχίζει ἡ στέγη, ἐφ' ἧς ὡς μικροὶ οἰκίσκοι ἢ πυργίσκοι ὑψοῦνται τρία κατοικήσιμα ὑπόστεγα, ἐν εἰς τὸ μέσον, ὡς ἀέτωμα, μετὰ δύο πατώματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἔχει δύο παράθυρα τὸ δὲ δεύτερον ἓν, ἀνὰ ἓν δ' ὑπόστεγον ἐκατέρωθεν τοῦ ἀετώματος μετὰ ἓν μοναδικὸν παράθυρον ἕκαστον. Τοιαύτη εἶνε ἡ οἰκία ἐν ἣ εἶδε τὸ φῶς ὁ ποιητὴς τοῦ Φάουστ καὶ πρόδρομος τῶν βαρβιχνῶν θεωριῶν.

Ἐρρίκη κύκλιον ἐν βλέμμα ἵνα ἴδω τοὺς σημεινούς γείτονας τοῦ Γκαίτε. Εἰς ὠρολογιοὺς καὶ μίαν μοδίστα ἔχουσι τὴν τιμὴν αὐτήν! Καὶ ἀγνοῶ πῶς ἀπὸ τούτου ἐνβαρυνθεὶς ἠσθάνθη ἐμμαντὸν ὑψούμενον μέχρι τοῦ νὰ ἐπιχειρήσω συγκρίσειν μετὰ ἐμοῦ καὶ τοῦ Γκαίτε! Καὶ ἐσκαπτόμην λοιπὸν, ὅτι καὶ ἐγὼ εἶχον οἰκίαν πατρικὴν ἐν Ἀθήναις, ἐν ἣ ἐγενήθη, ἀλλὰ πρὶν προφθάσω ν' ἀπαθανατισθῶ, ἀπλαγχνοὶ κεφαλαιοῦχοι δανεισταὶ τὴν ἐπώλησαν ἀναγκαστικῶς, ἐνῶ τὴν οἰκίαν τοῦ Γκαίτε δλόκληρος ἐταιρία ἐπίσης κεφαλαιοῦχων ἠγόρασαν ἵνα διατηρῇ καὶ ἐπιδεικνύη σήμερον ἀντὶ εἰσόδου! Ἄλλην διαφορὰν μετὰ ἐμοῦ καὶ τοῦ Γκαίτε δὲν εὕρισκον, τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς... τὴν γενέθλιον οἰκίαν. Ἡ ἰδική μου μάλιστα δὲν ἦτο καὶ τόσον παλαιά! Παρεσκευάσθη λοιπὸν, τοιαῦτα σκεπτόμενος, πρὸς εἰσὸδον λίαν εὐχαριστήμενος ἐξ ἐμαυτοῦ. Μοι εἶφαινετο ὡς ἐάν μετέβαινον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ προσωπικοῦ μου φίλου κ. Γκαίτε. Διότι εἶνε ἀληθῶς τόσον εὐχάριστος νὰ εὐρίσκῃ τις ἀφορμὴν, ἔστω καὶ ἀσήμαντον, ἵνα παραβῆλθῃ ἐκείνῳ πρὸς τοὺς μεγάλους ἀνδρας! Τούτο δίδει πολὺ θάρρος εἰς τὸ ν' ἀτενίσῃ τις εὐκολώτερον τ' ἀνθρώπινα μεγαλεῖα!

Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέγνω ἄπαξ ἔτι τὴν ἀνωθεν τῆς θύρας ἀναμνηστικὴν ἐπιγραφήν:

«Ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἐγενήθη τῇ 28 Ἰουλοῦστου 1749 ὁ Johann Wolfgang Goethe»

Ἐξήγαγον τοῦ θυλακίου μου ἀργυροῦν μονόμαρνον νόμισμα; τὸ τίμημα τῆς εἰσόδου, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ προαύλιον ὅπου εἴδον τρεῖς ἐπίσκεπτάς.

Ἀγνοῶ διατί ὁ ὁδηγὸν ἡμᾶς φύλαξ, μὰς ἠνάγκασε ν' ἀρχίσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ τοῦ ὑποστέγου. Ἄλλως δὲ οὔτε νὰ τὸ μάθω ἐφρόντισα, ἀλλ' οὔτε καιρὸς μοι ἐδόθη ὅπως φροντίσω. Διότι μόλις εἰσῆλθόμεν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο τοῦ ὑποστέγου δωμάτιον, οὕτως τὰ παράθυρα εἰσὶν ἐστραμμένα πρὸς τὴν αὐλήν, καὶ ὅπου φέρον νῦν τὸ συμπαθὲς ὄνομα *δωμάτιον Βέρθερ* ἐχρησίμευσεν ἄλλοτε ὡς μεταξοσκωληκοτροφεῖον διὰ τὸν ἀγαθὸν μυστικοσύμβουλον πατέρα τοῦ Γκαίτε πρὶν χρησιμεύσῃ ὡς *δωμάτιον* ἰδιαίτερον διὰ τὸν μέγαν υἱὸν, ὁ φύλαξ ἤρξατο ρητορικῶς ὀχλη-

ροτάτης προσπαθῶν νὰ ποιήσῃται εἰσῆγησιν ἐπεξηγηματικὴν τῶν ὅσα ἐβλέπομεν. Δὲν ἐδίδον τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς τὴν φύλαξίαν του, ὅτε προσέπεσεν εἰς τὰς ἀκοάς μου τὸ ὄνομα τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐνοήσω τὴν γέσιν, ἀπετάθην πρὸς τὸν ρήτορα φύλακα ἑλληνικώτατα διακόπτων αὐτόν. Ἄλλ' ἐκεῖνος οὐδὲ βλέμματος ἀξιώσας με ἐξηκολούθησε τὴν ρητορικὴν του. Ἀπετάθην λοιπὸν πρὸς τὸν πελωρίον γείτονα μου, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς μετὰ μεγάλης προσοχῆς παρηκολούθει τοὺς λόγους τοῦ ἀγορεύοντος φέρον ἀπὸ τοῦ βραχίονος κρεμάμενον—κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην σημασίαν—τὸ εὐεῖδες καὶ χάριεν ἡμισὺ του, ὅπου ὅμως ἐν ἀκριβολογίᾳ μῶλις ἐν τρίτῳ ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ, συγκρινόμενον πάντοτε πρὸς τὸν γίγαντα συμβίον. Μὲ ἠτένισεν ἀπὸ τοῦ ὕψους του μετὰ βλέμμα ἐρωτηματικὸν ὁ γίγας κύριος, ἐνῶ ἡ σύζυγός του λίαν φιλοφρόνως ἀλλ' ἀπαθέστατα μοὶ ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησίν μου μετὰ κόπου πολλοῦ καὶ ἐν ἀγγλικῇ προφορᾷ ἀρρήσασα:

—Γερμανικά... ὄχι!

—Μὲ συγχωρεῖτε, λέγω ἀμέσως γαλλιστί, ὅτι σὰς ἐτάραξα, ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι ὁ κύριος ἐγγὺς γερμανικὰ καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἐρωτήσω κατὰ ὅπου δὲν ἤκουσα καλῶς.

Τὸ παράδοξον ζεῦγος μετὰ ἠτένισε καὶ πάλιν ἀπαθέστατα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ εἶτα ὁ κύριος ἐφώνησε πρὸς ὡραίαν μελανειμονοῦσαν δεσποινίδα, ἣτις περιεργάζετο τὰ ἐν τῷ δωματίῳ:

—Φανή!

Ἐπλησίασεν ἐκεῖνη καὶ ἀντήλλαξε λόγους τινὰς μετ' αὐτοῦ ἀγγλιστί, εἶτα δὲ:

—Τὶ ἐπιθυμεῖτε, κύριε; μετὰ ἠρώτησε γαλλιστί.

Ἐπανέλαθον εἰς δευτέραν ἐκδοσιν τὸ ἀνωτέρω λογιδριὸν μου.

—Ἄ! εἶπεν ἐκεῖνη. Δυστυχῶς καὶ οἱ τρεῖς δὲν ἐνοοῦμεν γερμανικά!

Ἐζήτησα καὶ πάλιν συγγνώμην καὶ ἀπολέσας πλεόν πασαν ὑπομονὴν εἶπον πρὸς τὸν φύλακα, ὅστις ἐξηκολούθει ἀγορεύων πρὸς τέσσαρας μόνον ἀκροατάς, ὧν οἱ μὲν τρεῖς δὲν ἐνόησαν, ἐγὼ δὲ ὁ τέταρτος δὲν ἐπρόσεχον.

—Χάνεις τὰ λόγια σου δωρεάν, φίλε μου. Αὐτοὶ ἐδῶ καὶ οἱ τρεῖς δὲν ἐνοοῦν καθόλου γερμανικά!

—Ἄλλὰ διατί δὲν τὸ λέγουσιν ἐξ ἀρχῆς; ἀπήντησεν ὁ τάλας πλήρης ἀπελπισίας.

Οὕτω συγκατετέθη νὰ μοὶ δώσῃ τὰς ζητηθείσας παρ' ἐμοῦ πληροφορίας καὶ ἐξηγήσεις. Ἐμαθὸν λοιπὸν ὅτι ἡ ἐν τῷ δωματίῳ προτομή παρίστα τὸν καλλιτέχνην Rahl, τὸν σχεδίασαντα τὰ ἐπὶ τῶν φαντασματικῶν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πανεπιστημίου κοσμήματα, ὧν τὰ λαμπρὰ σχεδιογραφήματα, ἐκτεθειμένα ἐντὸς τοῦ δωματίου

τούτου, ἐδωρήσατο ἐκεῖνος τῇ ἀγαθοεργῇ ἐταιρίᾳ εἰς ἣν ἀνήκει ὁ οἶκος τοῦ Γκαίτε.

Δὲν εἶχε τελειώσει ὁ φύλαξ τὴν ἀνάπτουξιν ὅλων τούτων ὅτε εὐρέθην περικυκλωμένους ἀπὸ τοὺς τρεῖς συνεπίσκεπτάς μου.

—Τὶ σὰς εἶπεν; ἠρώτησεν ἡ ὡραία Ἀγγλίς.

Ἐπανέλαθα τὰς πληροφορίας τοῦ φύλακος ἀε διηρμήνευσεν πάλιν ἐκεῖνη πρὸς τὸ ἄνισον ζεῦγος. Ἀμέσως δὲ τρία σημειωματάρια ἐκράτησαν μηχανικῶς σημείωσιν τῆς μεταφράσεως τῶν λόγων τοῦ φύλακος, ἣν ἐγὼ μὲν ἐκαίμον ἐκ τοῦ πρῶτου τύπου πρὸς τὴν δεσποινίδα, ἐκεῖνη δὲ ἐκ τοῦ ἰδιοῦ μου γαλλικοῦ κειμένου πρὸς τοὺς οἰκείους. Πόση ὅμως ἀκρίβεια ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων ἀπέμεινεν ἐντὸς τῶν σημειωματαρίων μετὰ τὴν τριπλὴν μεταφραστικὴν ἀναχώνευσιν, μόνον οἱ εὐτυχεῖς ἀπόγονοι τοῦ πελωρίου Ἀγγλοῦ θὰ κρίνωσιν, ὅταν περιέλθῃ εἰς χεῖράς των τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἐνδόξου αὐτῶν προγόνου, ἂν μὴ οὗτος, μμρῶμενος ἐμὲ, δὲν αἰσθανθῇ τὴν ὄρεξιν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀτυχεῖς συμπολίτας του, διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν σημειώσεων ἐκείνων!

Ἠκολούθησαμεν ἐντῶντος τὸν ὁδηγὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἀπέναντι *δωμάτιον τοῦ ἀετώματος* (Giebel-Zimmer), ὅπου ἔχον πρόσφιν πρὸς τὴν ἑδὸν καὶ θεῶν ὡραία, ἐχρησίμευε τῷ Γκαίτε ὡς σπουδαστήριον, κατὰ τὴν νεότητά αὐτοῦ.

Ἐδῶ ἔγραψε τὰ πάθη τοῦ *Βέρθερ*, τὸν *Κλιβίγιον* καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ πεζῶν καὶ ποιημάτων, ἤρξατο ὁ φύλαξ ἀποτεινόμενος νῦν μόνον πρὸς ἐμὲ.

—Τὶ λέγει; τί λέγει; μετὰ ἠρώτησαν τὰ κοράλια τῆς Ἀγγλίδος χεῖλη.

Διηρμήνευσεν λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ φύλακος, αὐτὴ δὲ τὰ ἐμὰ καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔργου ἐξετέλεσαν διμορφήτως τὰ σημειωματάρια.

Ἡ κωμικὴ αὐτῆ σκηνῆ ἐπανελαμβάνετο στερεοτύπως μέχρι τῆς ἐξόδου ἡμῶν εἰς δια τὰ πατώματα ὅτινα ἐπέσκεψαμεν.

—Τὶ εἶνε αὐτό; μετὰ ἠρώτα ἡ χαρίεσσα Ἀγγλίς, κατὰστάσα πλεόν συνοδός μου.

Καὶ ἀπήντων ἐγὼ ἀναγινώσκων τὰς ἐφ' ἐκάστου ἀντικειμένου ἐπιγραφὰς ἢ ἐρωτῶν τὸν φύλακα, διηρμήνευσε δ' ἐκεῖνη καὶ ἐπληροῦντο τὰ τρία σημειωματάρια.

Ἐνίοτε ἵνα ἐπιφέρω σύγχυσιν ἐδίδον διὰ μίαν δύο ἢ τρεῖς πληροφορίας, ἢ ἐφίσταν τὴν προσοχὴν εἰς ἀσήμια πράγματα. Ἀλλὰ πάντοτε ὅτε ἡ χαριτόβρυτος συνοδός μου ἀπέκαμνε νὰ διηρμήνευῃ, οὔτε αἱ μολυβδίδες νὰ γράφουν, οὔτε τὰ σημειωματάρια νὰ δέχωνται. Καὶ τί δὲν περιέλαθον τ' ἀτυχῆ αὐτῶν φύλακα! Καὶ διὰ τὰς ὁδοπόλυφιδας τῆς μητρὸς τοῦ Γκαίτε ἐκράτησαν σημείωσιν, καὶ διὰ τὰ παίγιόχαρτά του, καὶ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἐκ ξηρῶν ἀνθῶν δῶρον τῆς Charlotte Kestner, καὶ διὰ τὸ κλειδοκύμβα-

λόν του, καὶ διὰ τὸ θέατρον τῶν πλαγγόνων του, καὶ διὰ τὸ φύλλον τῆς ἀγγελιάσης τὴν γέννησίν του μικρῶς ἐφημερίδος, καὶ διὰ τὸ καθημερινόν του τειοκύπελλον! Διότι ὅλα ταῦτα ἦσαν ἐκεῖ ἐκτεθειμένα ἐν παρατάξει ἐντὸς υἑλίωνων θηκῶν εἰς θεῶν καὶ λατρείαν! Ὡ μεγάλοι ἄνδρες, πόσον σὰς διακωμωδοῦσι μετὰ θάνατον οἱ θαυμασταὶ σας ἐξ ὑπερβολικοῦ σεβασμοῦ!

Ὅτε ἐφθάσαμεν πρὸ τοῦ πανομοιότυπου τῆς δεξιᾶς χεῖρός τοῦ Γκαίτε, ὅπου ἐξ ἐκμαγειοῦ ληφθέντος ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἐπιλοτέχνησεν ἐπὶ θαυμασίου μαρμαροῦ Κάρραρας ὁ καλλιτέχνης Ochs, οἱ συνεπίσκεπτάς ἐμιναν πολλὴν ὥραν πρὸ αὐτοῦ ἐν ἀφώνῳ λατρεία. Ἐχρησίσθη δὲ ἵνα τοὺς ἀποσπᾶσω ἐκεῖθεν ἡ πρότασίς μου ν' ἀπαθανατισθῶσιν ἐγγράφοντες τὸ ὄνομα των εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἐπισκεπτῶν.

—Καὶ σεις, ἐγράψατε τὸ ἰδικὸν σας; μετὰ ἠρώτησε μετὰ τὴν γλυκυτάτην φωνὴν τῆς ἡμῆς Φανῆ.

—Ὅχι.

—Διατί;

—Τὸ θεωρῶ περιττόν.

—Ἄλλ' ὅταν ἐπισκέπτεσθε τίνα καὶ δὲν τὸν συναντᾶτε ἐν τῷ οἴκῳ, πρέπει ν' ἀφήσῃτε τὸ ὄνομά σας, μοὶ ἀπήντησε μᾶλλον σοβαρευομένη ἡ ἀστειολογούσα.

Ἐγὼ δ' ἀναγνώρισας τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐπιχειρήματος καὶ καμφοῖς ὑπὸ τοῦ γλυκέως βλέμματος τῆς μαγευτικῆς κόρης, ἐνέδωκα εἰς τὴν προκλήσιν καὶ ἀπηθανάτισθην παρὰ τὸ πλεῖρον αὐτῆς. Ἄλλ' ὅτε μετ' οὐ πολὺ ἀπεχαιρετίσθημεν καὶ ἀνεχωρήσαμεν τῆς οἰκίας κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις ἐσκέφθην, ὅτι ἡ σελις τοῦ βιβλίου ἐκείνου ὑπῆρξεν ἡ μόνη θέσις καὶ θὰ ἦνε ἴσως καὶ ἡ μόνη περιστάσις τοῦ βίου ἡμῶν, καθ' ἣν τόσον πολὺ ἐπλησιάσαμεν ἀλλήλους!

Ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ταύτῃ ἐστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ ἐσταμάτησα ἐν μέσῃ ὁδῷ ἵνα τὴν ἴδω ἄπαξ ἔτι. Ἐβάδιζε ζαηρὰ παρὰ τὸ πλεῖρον τοῦ πελωρίου ἐκείνου ἀπαθῶς ἀγγλοῦ, ὅστις ἔφερε πάντοτε ἀναποσπάστως ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀνηρητημένην τὴν μικροσκοπικὴν, σχετικῶς πρὸς αὐτόν, σύζυγόν του. Ἄνὰ πᾶν βῆμα ἡ Φανῆ ἔστυπε ρυθμικῶς μετὰ τὸ ἀλεξήλιόν της τὸ λιθόστρωτον. Τὸ σῶμά της διεγράφετο ἀβρότατον ὑπὸ τὸ ἐνδυμᾶ τῆς καὶ ὁ μέλας ψάθινος πῖλος αὐτῆς, ὅλος πρὸς τὰ ἔμπρῳς προεξέχων, μόλις ἔφινε ὀπισθεν νὰ φαίνωνται οἱ θαυμασιοὶ καστανοὶ κλόκαμοί της, ἀναδεδεμένοι κατ' ἀρχαῖον ἑλληνικὸν συρμόν.

Εἰς τὴν καμπὴν τῆς ἑδοῦ ἐστάθη αἰφνης, ἐστρεψεν δεξὴ καὶ μετὰ συνέλαβεν ἐν τῇ ἀποσβολῇ μου, φυτευμένον εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς ἑδοῦ, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἔνοχον θαυμασμοῦ. Ἐπὶ τῆς ὡραίας μορφῆς της διεχύθη αἴγλη γλυκύτητος, οἱ σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοὶ της ἀνέλαμψαν, μειδίαμα ἄρρητον διάσχισεν τὰ ροδόπλαστα χεῖλη

της, οι άδαμάντινοι υδόντες της έπιφάνησαν, έκαμψε την άλαβάστρινον όσφίν της, έκλινε τό θελκτικόν σώμα της προς τή έμπρός και ούτω άποχαιρετίσασά με έξηφανίσθη έν τή πλαγιή υδών.

Τίς θά πιστεύση, ότι δέν άνταπέδωκα τόν χαιρετισμόν της; Ή κάλλος, κάλλος, καθιστάς ένιότε άγρίους τούς άνθρώπους!

P

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνήμιον (δελ. σελ. 131)

ΣΤ'.

Σημεία έθνικότητος.—Πώς οι μύρμηκες της αυτής μυρμηκιάς άναγνωρίζουσιν άλλήλους.

Είναι πλέον άποδεδειγμένον ότι έμφ' μεταξύ πάντων των μελών μυρμηκιάς τινος έπικρατεί άκρα άρμονία, πώς ξένος θεωρείται έχθρός. Ουδέποτε μύρμηξ τις γίνεται δεκτός έν τινι μυρμηκιά, ξένος ών ταύτης. Έκ τούτου συμπεραίνεται ότι, οι μύρμηκες καθώς και αι μέλισσαι της αυτής κοινότητος δύνανται ν' άναγνωρίσωσιν άλλήλους, γεγονός μεγίστου ένδιαφέροντος, ως εκ τού βραχυτάτου βίου αυτών και της μεγάλης πληθύος. Έκάστη κυψέλη υπελογίσθη ότι περιέχει πλείους των 50000 μελισσών, μία δέ μυρμηκία πολύ πλειότερους μύρμηκας. Αι μεγάλαι μυρμηκιάι του Formica pratensis, πιθανώτατα άριθμούσι 400,000 μέχρι 500,000 μύρμηκας. Άν τεθῆ ξένος μύρμηξ έν τή φωλεά άλλων μυρμηκων, άμέσως προσβάλλεται. Είς μύρμηξ λαμβάνει αυτόν άφ' ένός ποδός, άλλος άπό της κεραίας και ούτω σύρουσι τούτον έκτός της μυρμηκιάς.

Οι μύρμηκες, ού μόνον άναγνωρίζουσι τούς συντρόφους των, άλλα και μετά μακρόν άποχωρισμόν.

Ο Huber διηγείται ότι, μύρμηκες τινές διατελούντες αιχμαλώτοι παρ' αυτού, διαφυγόντες τυχαίως, συνήτησαν και άνεγνώρισαν τούς παλαιούς των συντρόφους· τούς έβλεπέ τις χείροντας και ουπεύοντας άλλήλους διά των κεραίων των. Μετ' όλίγον επανήλθον όλοι όμοῦ άναζητούντες τούς αιχμαλώτους έν τή τεχνητή μυρμηκιά, κατορθώσαντες δέ να εισέλθωσιν έν αυτή παρέλαβον πάντας τούς έν ταύτη μύρμηκας, ολίγους παρ' τεσσάρων μηνών ενρίσκοντο κεκλεισμένοι άνευ οδδεδμιάς συγκοινωνίας.

Οι μίξ και της αυτής κοινότητος μύρμηκες εισερχόμενοι εις έτέραν τιαύτην (του ίδιου είδους) προσβάλλονται, εκδιώκονται ή φονεύονται. Έπειδή λοιπόν έν τή αύτη μυρμηκιά οι μύρμηκες βιούσιν έν πληρεστάτη άρμονία, πρέπει να έχουσι μέσον τι, δι' ού άναγνωρίζουσιν άλλήλους.

Πώς οι μύρμηκες και αι μέλισσαι δύνανται ν' άναγνωρίσωσι τούς συντρόφους των; Πολλοί έντομολόγοι, μη δυνάμενοι να έννοήσωσι πώς, εις τόσον πολυαριθμούς κοινότητας, έκαστον άτομον κατορθοῖ μόνον διά της όράσεως ν' άναγνωρίσῃ τή άλλα, υπέθεσαν ότι έκάστη μυρμηκία έχει ιδιαίτερόν τι σύνθημα ή προσυμπεφωνημένην τινά λέξιν. Άλλοι υπέθεσαν ότι, οι μύρμηκες άναγνωρίζουσιν άλλήλους διά της όσφρήσεως.

Προς βεβαίωσιν των άνωτέρω ο Lubbock έπεχείρησε πειράματα. Γινώσκων την μεγάλην των μυρμηκων τάσιν εις την άνατροφήν οϊωνδήποτε χρυσαλλίδων μυρμηκων, έλαβε τιαύτας και έθετο προς εκκόλαψιν έν μυρμηκιά ξένου και έχθρικού είδους, μετά δέ την μεταμόρφωσιν λαβών τή τέλεια έντομα εισήγαγε ταύτα έν τή φωλεά, εις ής έν καταστάσει χρυσαλλίδος άφηρέθησαν. Παρατήρησε τότε ότι άνεγνωρίσθησαν και έγέγοντο δεκτά έν τή μυρμηκιά. Άν λοιπόν διά συνθήματος άνεγνωρίζοντο οι μύρμηκες, ούτοι έν ξένη μυρμηκιά άνατραφέντες, ώφειλον να γνωρίζωσι μόνον τό σύνθημα της φωλεάς ταύτης, και μολοντούτο άνεγνωρίσθησαν.

Προς έπίρρωσιν δέ της ιδέας ταύτης έθετο ώδ έν ξένη μυρμηκιά, και έν τούτοις τή εκ αυτών προελθόντα έντομα, εισαχθέντα έν τή φωλεά εις ής έν καταστάσει ώου άφηρέθησαν, έγέγοντο δεκτά. Έκ τούτων και προσέτι εκ τού ότι δύνανται και μεμεθυμένους ν' άναγνωρίσωσι τούς συντρόφους των, πείθεται τις ότι οι μύρμηκες προς κοινήν άναγνωρίσιν δέν έχουσι κοινόν τι σύνθημα ή λέξιν τινά.

Τό ζήτημα προσλαμβάνει πλειότερον ένδιαφέρον ούτω, διατελεί όμως άλυτον.

Ζ'.

Ααλία και πνευματικά μέσα α.λ.η.λοκωνρίας των μυρμηκων.

Ο Huber βεβαιού ότι, ειδη συχνότατα τούς μύρμηκας έν ώρα μάχης, ένθαρρύνοντας τούς συντρόφους των διά ιδιαίτερου τρόπου, όπως διακριθώσι μεταξύ των έχθρών των· έν τή μυρμηκιά, άγγέλλοντας την άνατολήν του ήλιου του τόσον ώφελίμου διά την άνάπτυξιν των νυμφών· έν ταίς πορείαις και ταίς άποδημίαις, δεικνύοντας την όδόν έν ή πρέπει να βαδίσωσι. Προσθέτει δέ ότι, μύρμηξ συναντών συντρόφους τινάς της αυτής μυρμηκιάς, δι' απλής έπαφής των κεραίων υποδεικνύει αυτοίς την άλλήν όδόν. Πειράματα όμως διάφορα άποδεικνύουσιν ότι αι γνώμαι των διαφόρων συγγραφέων δέν έχουσι βάσιν τινά πραγματικήν και σαφή, άλλ' είναι απλάς υποθέσεις. Όταν οι μύρμηκες προσέρχονται παμπληθείς εις εύρεθείσας ζωτροφίας, δδηγούνται διά της όσφρήσεως. Περίπτωσις τις μαρτυρούσα συνεννόησιν προύξηνσέ μοι σπουδαίαν έντύπωσιν.

Ήμέραν τινά παρατήρουν μύρμηκα (L. niger) όστις ήτο άπασχολημένος μεταφέρων διαρκώς νύμφας. Τό έσπέρας ένέκλεισα τούτον έν μικρήν τιμιά, την δέ πρωίαν μόλις έγκατελείφθη ελεύθερος επανέλαθεν άμέσως την εργασίαν του. Άναγκασθείς να μεταβώ εις Λονδίον, ένέκλεισα τούτον εκ νέου την πρωίαν. Όταν επανήλθον τό άπόγευμα έθηκα αυτόν παρὰ τας νύμφας. Έξήτασε ταύτας μετά πολλής προσοχής, επανήλθεν όμως εις την μυρμηκιάν χωρίς να λάβῃ μηδεμίαν. Κατά ταύτην την στιγμήν ούδεις άλλος μύρμηξ εύρίσκετο έκτός της φωλεάς. Μόλις παρήλθεν έν λεπτόν επανήλθε μετά όκτώ άλλων φίλων, ο δέ μικρός στρατός κατηυθύνθη άπ' εύθείας εις τας νύμφας· μόλις όμως έχον διέλθει τή δύο τρίτα του δρόμου των, ήχημαλώτισα εκ νέου τόν σημειωμένον μύρμηκα· μετ' όλίγας στιγμάς καθ' ής διετέλεσαν άμηχανούντες οι λοιποί, επανήλθον εις την φωλεάν μετ' άξιοπαράτηρητου ταχύτητος. Μετά μιαν ώρα έθηκα τούτον εκ νέου παρὰ τας νύμφας, επανήλθε πάλιν χωρίς να λάβῃ μηδεμίαν εκ αυτών, άλλα μετά τινων δευτέρων λεπτών διαμονήν έν τή φωλεά επανήλθε μετά δέκα τριών άλλων φίλων. Ούτως ο μύρμηξ έφερον 21 φίλους. Και τούτους βεβαίωτατα επληροφόρησε περί τίνος επρόκειτο, επειδή ο μύρμηξ ούδέποτε έφερον έν τή φωλεά νύμφην τινά, ούτοι δέ παρηκολούθησαν αυτόν, μη ιδόντες περί τίνος επρόκειτο, άλλα μαθόντες παρ' αυτού τή συμβαίνοντα.

Άλλην τινά ήμέραν παρατήρουν μύρμηκα τινά του γένους *Atta lesiacea-pilosus*, άνήκοντα εις μυρμηκιάν ήν τινά έχον φέρει εκ Άλγερίας. Όταν ούτος έθέρμευεν έκτός της φωλεάς, έθηκα παρ' αύτῷ πτώμα κυανής μεγάλης μίας, όπερ άμέσως ήρξατο σύρον προς την φωλεάν. Έκάρφωσα τότε την μίαν επί τεμαχίου φελλού και έθηκα έν πυξίδι, ώστε ούδεις μύρμηξ ήδύνατο να ίδη την μίαν άν δέν άνέβαινε τή πλευρά της πυξίδος. Ο μύρμηξ προσεπάθησεν, άλλα ματαίως να σύρῃ την μίαν· ώθησε ταύτην κατά ταύτην και εκείνην την διεύθυνσιν μάτην, μετά πολλές άγόνους προσπαθείας επανήλθε κενός εις την μυρμηκιάν. Κατά την στιγμήν ταύτην ούδεις μύρμηξ εκήρχετο της φωλεάς. Ο μύρμηξ εισήλθεν εις την φωλεάν, δέν διέμεινεν όμως πολύ έν αυτή, σχεδόν μετά έν λεπτόν εξήλθε συνοδευόμενος άπό έπτά φίλων. Έν τή ζέσει του ο πρώτος μύρμηξ πάραυτα προεπορεύθη των λοιπών, ολίγους έθεώρουσαν τό συμβεβηκός μετά μεγαλειότερας ψυχραιμίας, επαινούντο δέ άκουσίως προσελθόντες· ενόμιζέ τις ότι άφουπνίσθησαν μόλις εκ τού ύπνου και ότι τιν έλγον έντελώς εξυπνήσει. Ο πρώτος μύρμηξ έβαδίζεν επί κεφαλής μεταβαίνων κατ' εύθείαν εις την μίαν. Οι άλλοι ήκολούθουν επί τασούτον κωθώς, ώστε ο πρώτος μύρμηξ είκοσιν όλα λεπτά

διέμεινε μόνος παρὰ την μίαν προσπαθών παντί τρόπω να την άποσπάσῃ. Βλέπων ότι άπειτύχχανεν, επανήλθεν εις την μυρμηκιάν χωρίς να συναντήσῃ καθ' όδόν ούδένα των φίλων του. Μετ' όλίγον εξήλθε πάλιν μετά συνοδίας όκτώ φίλων. Ούτοι επίσης έβαδίζον μάλλον κωθώς ή οι προηγούμενοι, ότε δέ ειδον ότι άπώλεσαν τόν όδηγόν των, πρώτον εις, κατόπιν δέ όλοι επανήλθον εις την φωλεάν. Έν τῷ μεταξύ πολλοί εκ τού πρώτου άποσπάσματος συνήτησαν την μίαν, εις μάλιστα εκ αυτών κατώρθωσε ν' άποσπάσῃ ένα ποδά, όν τινά φέρον επανήρχετο ως έν θριάμβω εις την φωλεάν, εκ ής εξήλθε μετά 5 συντρόφων. Τό τελευταίον τούτο δέν έχει σημασίαν τινά, καθ' ότι πληροφορηθέντες οι μύρμηκες εκ τού εισαχθέντος λαφύρου επείσθησαν ότι προύκειτο περί σπουδαίου γεύματος, αι δύο όμως πρώτοι περιπτώσεις πείθουσιν ότι πράγματι ύφίσταται τρόπος τις συνεννοήσεως μεταξύ των μυρμηκων.

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗ

["Έπεται τό τέλος"]

ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΑΓΙΟΙ ΕΝ ΚΥΠΡΩ

Ο κ. Σάθας έδημοσίευσε τελευταίον βίους Γερμανών αγίων, λατρευομένων υπό της εκκλησίας της Κύπρου, προτάξας του κειμένου των βίων και προλεγόμενά, έν οίς εκθέτει τή ιστορικά και εθνολογικά συμπεράσματα, άτινα εξαγονται εκ των βίων τούτων συνδυαζομένων προς άλλας ιστορικάς πηγάς. Την μελέτην του ταύτην ο κ. Σάθας έδημοσίευσεν έν ταίς Archives de l' Orient Latin (Τόμ. Β', 2, 1883. Σελ. 405—426.), εξέδωκε δέ και ιδιαίτέρως υπό τόν τίτλον Vies des saints Allemands de l'eglise de Chypre, publiées par Constantin Sathas. Gènes. 1884.

Χάριν των πολλών συνοψίζομεν ένταῦθα τή προλεγόμενα της ειρημένης μελέτης, παραλείποντες τας πολυαριθμούς παραπομπάς, έφ' ών ο συγγραφεύς βασιζει τή ιστορικάγεγονότα.

Η Κύπρος ως εκ της γεωγραφικής αυτής θέσεως υπήρξε πάντοτε ή γέφυρα μεταξύ Άνατολής και Δύσεως. Η εκκλησία αυτής, θεμελιωθείσα υπό του Κυπρίου άποστόλου Βαρνάβα, άνωψώθη εις τιαύτην περιωπήν, ώστε οι πρώτοι έπίσκοποι της νήσου έτιμήθησαν ως μάρτυρες, τό δέ κήρυγμα της χριστιανικής πίστεως υπό Κυπρίων ιεραρχών άφίκετο μέχρι Γερμανίας. Γινώσκον δέ ότι ο άγιος Άσπρος, ο πάτριον του Άουξ-βούργου (Augusta Vindelicorum) ήτο Κύπριος.

Ερημωθείσα ή νήσος υπό των μεταξύ Έλλήνων και Ιουδαίων πολέμων, των επιδημιών, των σεισμών, των πειρατικών επιδρομών, διέμεινεν έρημος μέχρι της άφίξεως της Αγίας Έλένης,

ήτις ἐκ νέου κατόικισαν αὐτήν, μετενεγκούσα πρὸ πάντων τῆς Ἀλβανίας Στραβιώτας, οἵτινες ὑπερησπίσθησαν τὴν νήσον κατὰ τῶν εἰσβολῶν τῶν Ἀράβων.

Ἡ Κύπρος ὑπῆρξεν ὡσαύτως, ὡς ἐκ τῆς γειτονίας πρὸς τὴν Παλαιστίνην ὁ φιλόξενος σταλῆδὸς τῶν χριστιανῶν, τῶν ἐξ ὅλης τῆς Εὐρώπης μεταβαίνοντων εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἐχρησίμεισε καὶ ὡς καταφύγιον πάντων τῶν πάσης ἐθνικότητος μοναχῶν τῆς Παλαιστίνης, ὅποτε αὐτὴ ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀράβων.

Ὁ Στέφανος Λουσιπῆνος, ἀπαριθμῶν τοὺς τιμωμένους ἁγίους ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, παρατηρεῖ ὅτι ἐπὶ 422 ἁγίων οἱ 315 ἦσαν ξένης καταγωγῆς. Ἔτι καὶ νῦν δὲ ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐν χριστιανικῷ πνεύματι τιμᾷ ἐπὶ ἴσους ἁγίους διαφόρους, ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος. Ἦν τούτων δὲ μέγας ἀριθμὸς ἀνήκει εἰς τοὺς κατακτητὰς τῆς νήσου, ὑπερδίδει εἰς τὴν κυπριακὴν ἀγιογραφίαν διεθνῆς διαφέρειν. Τοιοῦτοι δὲ εἶνε καὶ οἱ ἅγιοι Γερμανοί, ὧν τοὺς βίους περιέχει τὸ προκείμενον φροντισμα, καὶ τῶν ὁποίων τὴν μνήμην ἔτι καὶ νῦν τιμῶσιν οἱ εὐσεβεῖς Κύπριοι.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἀφίξεως τῶν ἁγίων τούτων εἰς Κύπρον διαφρανοῦσιν οἱ Κύπριοι χρονογράφοι, καὶ οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, καὶ τὰ Λειτουργικὰ βιβλία· ἀλλ' ἐκ τῶν δημοσιευομένων βίων ἐξάγεται, ὅτι εἰς τὴν νήσον ἤλθον πρὸ τῶν σταυροφοριῶν. Εἰς τούτων ὁ ἅγιος Θεράπων ἐπισκοπὸς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Γερμανία ἐκλεχθεὶς, καὶ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν μετέβη εἰς Παλαιστίνην, καὶ ἐκ ταύτης εἰς Κύπρον, ὅπου ἐξελέχθη ἐπίσκοπος παραλίας πόλεως (Πάφου ἢ Καρπάσου;) ὅτε δὲ ὁ Ἄβουκῆρ (634) εἰσέβαλεν εἰς Κύπρον, κατεσφάγη, καθ' ἣν ὥραν ἐτέλει τὴν θείαν μυσταγωγίαν, τὸ δὲ σῶμά του κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετεκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Κύπρου ὑπὸ τοῦ Ἀβδαλμελέκ (690), ὅτε ὁ Ἰουστινιανὸς Β' διέταξε πάντας τοὺς χριστιανούς νὰ καταλίπωσι τὴν νήσον μετοικίζοντες εἰς Κύζικον.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀράβων (690—697), μετηνάστευσαν εἰς τὴν νήσον ἑταροὶ 300 ἱρημίται Γερμανοί, ὧν ἡ μνήμη ἔτι καὶ νῦν τιμᾶται ἐν Κύπρῳ. Ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν τούτων ἔχομεν πλὴν τῆς πηγῆς τῶν βίων, καὶ τοὺς ὕμνους τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι διετηρήθησαν ἀμετάβλητοι, ἐνῶ αἱ βιογραφίαι τῶν ἁγίων ὑπέστησαν ἀφαιρέσεις καὶ προσθήκας. Οὕτως ὑπὲρ τοῦ ἁγ. Λυξέντιου, ἐνὸς τῶν 300 Γερμανῶν σρημιτῶν, ἐφέλλητο τὸ ἐξῆς τροπάριον. α. Χαίροις ἐὼν Κυπρίων φρουρὸς καὶ ἔρσιμα σιπτὸν καὶ τῦλος ἀδιόπτωτος, χαίροις Ἀλαμανίας βλα-

στός... Ἀλαμανίας ἄνθος τὸ τερπνότατον,.... Ἀλαμάνης τὸ βλάστημα τὸ φαιδρότατον.... Λυξέντιος ὁ μέγας, Ἀλαμάνων τὸ θράσος, κτλ.

Ἐκ μόνον τῶν Λειτουργιῶν, πλὴν τοῦ ἁγ. Θεράποντος, ὅστις δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς 300, δὲν γινώσκουμεν ὡς Γερμανοὺς εἰμὴ 4, τὸν ἁγ. Ἀναστάσιον, ἁγ. Λυξέντιον, ἁγ. Κενδέαν καὶ ἁγ. Κωνσταντῖνον. Ἀρχαιοτάτη ὁμῶς σημεῖωσις τῶν χρονογράφων Μαχαιρᾶ καὶ Κυπριανοῦ, περιέχει πλῆρη τὸν κατάλογον τῶν Γερμανῶν ἁγίων μετὰ τῆς σημειώσεως τῶν μερῶν τῆς νήσου, ἐνθα εὐρίσκονται τὰ λείψανα αὐτῶν. Ὡσαύτως ἐξ ἐγκυκλίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσάνθου, προγενεστέρως τῶν Λειτουργιῶν τῶν Γερμανῶν ἁγίων, μαυθάνομεν ὅτι περιελαλεῖς ναοὶ εἶχον ἐγερθῆ εἰς μνήμην αὐτῶν, καταστραφέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Κατὰ τὰς ἐντύπους Λειτουργίας, οἱ πλεῖστοι τῶν Γερμανῶν ἐρημιτῶν κατέφυγον εἰς τὸ ὀρεινότερον τμήμα τοῦ κυπριακοῦ Ὀλύμπου, καλούμενον Τραχίας ἢ Τράχωνας, ἐνθα ἔκειτο ἡ Κάρπασσος, ἣς οἱ κάτοικοι ἀπένευμαν ἐξαιρετικὴν λατρείαν εἰς τὰ λείψανα τῶν ἁγίων τούτων διὸ καὶ ἐν τοῖς ὕμνοις ὁ Λυξέντιος καλεῖται «Καρπάσσεων ὁ φρουρὸς». Ταῦτα δὲ ἄγουσι τὸν κ. Σάβαν εἰς τὸ ν' ἀποτολήμῃ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ἐπόμενον ἐθιολογικὸν καὶ ἱστορικὸν συμπέρασμα.

Εἰς τὸ ὀρεινὸν τοῦτο τμήμα τῆς νήσου κεῖται τὸ χωρίον Ἐιζοκάρπασσο, οὗτινος οἱ κάτοικοι ἔχουσι φυσιογνωμίαν ὅλως διάφορον τῆς τῶν λοιπῶν κατοικῶν τῆς Κύπρου, ὁμοίαν ὡς ἐκ τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ ξανθοῦ χρώματος τῶν τριχῶν πρὸς τὴν τῶν βορείων λαῶν. Τοῦτο δὲ παρατήρησαν πάντες οἱ περιηγηταί. Τὰ χρονικά τῆς Κύπρου δὲν μνημονεύουσι παντάπασι ἀποικίας ξανθῆς φυλῆς εἰς τὴν νήσον· τούναντιον, ὅλοι οἱ χρονογράφοι ἀναφέρουσιν ὅτι ἀποικία στρατιωτικὴ Ἀλβανικῆς καταγωγῆς ἀποκατέστη ἐν Κύπρῳ ἀπὸ τῆς 4ης ἑκατοντ., πρὸς προστασίαν τῶν παραλίων ἀπὸ τῶν πειρατῶν, διαμεινῶσα μέχρι τῆς 16ης, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Στραθιωτῶν. Τούτους δὲ ἀναφέρουσι καὶ πλεῖστοι ἐκθέσεις εἰς τὴν Γερουσίαν τῆς Βενετίας τῶν Ἐνετῶν διοικητῶν τῆς νήσου ὡς ἀπὸ τῆς 4ης ἑκατονταετ. ἐνταῦθα ἀποκατασταθέντας.

Σημειωτέον εἰς ταῦτα ὅτι οἱ 300 ἅγιοι τῆς Κύπρου ἐν ἀρχῇ ἦσαν ἄνδρες μάχιμοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἀναφέρονται ἐν τοῖς ὕμνοις, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἀπολειστικῶς γερμανικῆς καταγωγῆς. Ὁ χρονογράφος Μαχαιρᾶς σημειοῖ ὅτι ὁ ἁγ. Κωνσταντῖνος ἦτο Στραβιώτης, ὃ ἐστὶ Ἀλβανός. Γνωστὸν δὲ ὅτι κατὰ τὴν 4ην ἑκατονταετηρίδα ἡ Ἠπειρὸς κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γόθων, ὧν αἱ ἀποικίαι ἐπεξετάθησαν πέραν τοῦ Ταύρου. Ἡ δὲ διήγησις τοῦ Μαχαιρᾶ λέγοντος ὅτι οἱ Κύπριοι ἐξήτησαν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντῖνου ἄν-

δρας μαχίμους συμφωνεῖ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου ἱστορούμενα, ὅτι ὁ Γόθος Φράβιτος διωρίσθη διοικητὴς τῶν παραλίων χωρῶν μεταξύ Κιλικίας καὶ Παλαιστίνης.

Ἐκ τούτων λοιπῶν δεδομένων ὁ κ. Σάβας, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ κειμένῳ παραθέτει καὶ τὰς οἰκείας παραπομπὰς εἰς τοὺς χρονογράφους καὶ βυζαντινοὺς συγγραφεῖς ἐξάγει, τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ἀποικία τῆς Κύπρου ἦτο κράμα Γόθων καὶ Ἀλβανῶν, καὶ ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι, ἔτε εὐαριθμότεροι, ἀπεροσφίθησαν ὑπὸ τῶν ἐγζωρίων, οἱ δὲ Ἀλβανοί, πολυαριθμότεροι ὄντες, ἀντίστησαν μέχρι τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος.

A. M.

Ο «ΧΡΟΝΟΣ» ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ «Χρόνου» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσιεύθη τῇ 1 Ἰανουαρίου 1788. Τῇ 29 Νοεμβρίου 1814 τὸ φύλλον ἐτυπώθη δι' ἀπμοκινήτου πιεστήριον· πρῶτην δὲ τότε φοράν ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἀπμοῦ ἐν τῇ τυπογραφικῇ τέχνῃ. Ἡ μηχανὴ, δι' ἣς ἐκτυπῶνται νῦν ὁ «Χρόνος», ἐπενοήθη ὑπὸ τοῦ ἐνεστώτος ἰδιοκτῆτου τοῦ Οὐάλτερ, ἐκτυπᾷ δὲ 24 χιλιάδας ἀντιτύπων ἀνὰ πᾶσαν ὥραν. Τὸ μέγαρον τοῦ «Χρόνου» ἐκ λαξευτῶν λίθων καὶ κεράμων ὑψοῦται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἄστεως ἀνεκαίνισθη δ' ἐκ θεμελιῶν πρὸ τινῶν ἐτῶν, κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Οὐάλτερ. Αἱ κέραμοι κατεσκευάσθησαν ἐν ἐργοστασίῳ τοῦ Οὐάλτερ, μετηνέχθησαν δ' εἰς Λονδίνον ὑπὸ ἐργατῶν αὐτοῦ. Εἰς τὸν ἀνώτατον ὄροφον εἶνε κατατεθειμέναι αἱ συλλογαὶ τοῦ «Χρόνου», ὑποκάτω δὲ κεῖνται τὰ μαγειρεία καὶ τὰ δύο ἐστιατόρια, ὧν τὸ ἐν χρῆσιν μευεῖ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους, τὸ δ' ἕτερον εἰς τοὺς στοιχειοθέτας καὶ ἐργάτας. Αἱ ἀλλοῦσαι τῶν στοιχειοθετῶν φωτίζονται δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ἐν μίᾳ αἰθούσῃ κεῖται τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα τὸ συνδέον κατ' εὐθείαν τὸ γραφεῖον τοῦ «Χρόνου» πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ ἐν Παρισίῳ ἀντάποκριτοῦ του. Τὰ τηλεγραφήματα ἀνελίσσονται εἰς μακρὰς λωρίδας, ἐξ ὧν γίνεται εὐθὺς ἡ στοιχειοθέτησις. Κατὰ τὴν τελευταίαν Σύνοδον, τὰ πρακτικὰ τοῦ Κοινοβουλίου διεπιβάλλοντο εἰς τὸ τυπογραφεῖον διὰ τοῦ τηλεφώνου. Ὁ στενογράφος ἐλάμβανε, κατὰ τὸ σῆμα, σημειώσεις, αἵτινες ἀντιγραφόμεναι ἀνεγινώσκοντο τηλεφωνικῶς εἰς ὑπάλληλον τοῦ «Χρόνου», ὅστις ὑπαγόρευεν αὐτὰς τοῖς στοιχειοθέταις. Τὸ χειρόγραφον ἐπέμπετο βραδύτερον ἐκ τῆς Βουλῆς καὶ ἐχρησίμειε διὰ τὰς διορθώσεις. Ἐνα ὅλον ὄροφον πληροῦσι τὰ γραφεῖα τῶν συντακτῶν. Τὸ δωμάτιον τοῦ διευθυντοῦ συνδέεται δι' ἰδίον τηλεγραφικὸν σύρματος πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ πρακτορείου Ρέουτερ. Εἰς τὸ ἰσόγειον κεῖνται αἱ μηχαναὶ, τὰ χυτήρια καὶ ἡ δια-

χείρισις. Ἡ διανομὴ τοῦ φύλλου ἄρχεται περὶ τὴν τετάρτην πρωϊνὴν ὥραν. Τὰ γραφεῖα, εἰς ἃ γίνονται δευταὶ αἱ εἰδοποιήσεις καὶ δίδονται αἱ ἀπαντήσεις, ἔχουσιν ἰδιαιτέραν εἴσοδον, ἀνάγονται δ' εἰς ἰδιαιτέραν τμήμα, τὸ «ἐπὶ τῶν γραμμάτων καὶ ἐρευνῶν». Ὁ «Χρόνος» ἐκτυπῶνται καθ' ἑκάστην εἰς 70 χιλιάδας ἀντιτύπων πλὴν τῆς ἐβδομαδιαίας ἐκδόσεως. Αἱ πρόσδοι μετὰ τῶν εἰδοποιήσεων ἀνέρχονται εἰς 26 ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος! Ἡ «Σημαία» εἰσπράττει μόνον 1 1/2 ἑκατομμύριον, ὁ δὲ «Ἡμ. Τηλέγραφος» τρία ἑκατομμύρια. Πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ὁ «Χρόνος» παρετήρησεν ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ὅτι ὁ πρῶτολογισμὸς τοῦ ἐξισούτο πρὸς τὸν τοῦ ἀθηναϊκοῦ δουκάτου τῆς Γερμανίας. Ἐν ἔτει 1830 ἀπέτιεν εἰς τὸ δημόσιον ὡς φόρον ἐπὶ τῶν εἰδοποιήσεων 1,730,000 φράγκα· ἐὰν ὑπῆρχε δὲ καὶ νῦν ὁ φόρος ἐκεῖνος, ὃ ἀπέφερε περὶ τὰ ἑνδεκά ἑκατομμύρια. Τὸ ἀκώνημον τηρεῖται αὐστηρῶς. Οἱ συντάκται θυσιάσαντες τὴν ἀτομικότητά των, ἐμεγάλυναν τὴν ἐφημερίδα. Ἀλλὰ τὸ ἀπόρρητον δὲν τηρεῖται ἀπολύτως, καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς καὶ φιλολογικῶς ὀμίλοις εἶναι συνήθως γνωστοὶ οἱ συντάκται τῶν διαφόρων ἄρθρων. Πολλοὶ ἐν τῷ «Χρόνῳ» δημοσιεύονται ἐπιστολαὶ περὶ τῶν ἐκπερῶν ζητημάτων, οἱ γράφοντες δ' αὐτὰς, κρυπτόμενοι ὑπὸ ψευδώνυμα ἢ ἀρχικὰ γράμματα, εἶναι γνωστοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες. Ὁ λόρδος Βηκονσπῆλδ ὑπέγραφε «Ρουινυμίδης», ὁ δὲ Ἄρκοῦρ «Ἱστορικός». Ἐκ τῶν συνεργατῶν τοῦ «Χρόνου» πολλοὶ εἶναι ἄνδρες ἐπιφανεῖς, π. χ. ὁ Λαγιαρδός, ὁ Καίρη, ὁ Κάρλυ, ὁ Ραίβουκ, ὁ Λάβε, ὁ νῦν ὑφυπουργὸς Κουρτεναί. Ὁ συντάκτης τῆς οικονομικῆς ἐπιθεωρήσεως, οἱ ἐπικριταὶ τῶν φιλολογικῶν, τῶν μουσικῶν καὶ τῶν δραματικῶν ἔργων εἶναι πάντες ἄνδρες εἰδικοί. Ὁ ἐκδότης (ἀρχισυντάκτης) τοῦ «Χρόνου» Γσέινερ, ἀποθανὼν πρὸ δύο ἐβδομαδῶν, γνωστὸς ἐγένετο τὸ πρῶτον ὡς καθηγητὴς τῆς ἀραβικῆς. Ἐκ τῶν ἀνταποκριτῶν τοῦ «Χρόνου» ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διασημότεροι εἶναι ὁ ἐν Παρισίῳ Βλάβιτς, ὁ ἐν Βερολίνῳ Ρούσελ, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μακενζῆς Βάλλας. Πρῶτος ὁ «Χρόνος» εἰσήγαγε πρὸ τριακονταετίας τὸ σύστημα τῶν ἰδιαιτέρων ἐν πολέμῳ ἀνταποκριτῶν, αἱ δὲ ἐπιστολαὶ τοῦ Ρούσελ ἐκ Κριμαίας ἐνεποίησαν βαθυτάτην αἰσθησιν. Ἐκτότε ἡ περὶ τὴν μεταφορὰν τῶν εἰδήσεων ταχύτης προήχθη εἰς τὸ ἑπακρον. Πολλοὶ σπουδαῖα συμβάντα δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ «Χρόνου», πρὶν ἢ περιέλθωσιν εἰς γινῶσιν τῆς κυβερνήσεως.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κύριος Ψ*, μεθ' ὅλης τῆς σκηνῆς ἄς καθ' ἑκάστην τῇ κάμνει ἡ δούλολος σύζυγός του, ἔχει ἀνεξάντλητον ὑπομονήν. Προχθὲς νέα πάλιν

ἔρις καὶ φωναὶ τῆς δυστρόπου κυρίας, τὰς ἠποιᾶς ἄλλως δὲ σύζυγος δέχεται ἤρεμος καὶ ἀτάραχος.

— "Ἐλα, Ἐλένη, μὴ θυμόνεις· ζεύρω γὰρ ὅτι ἔχω τὴν καλλιτέρα γυναῖκα τῶν Ἀθηναίων.

— Τὸν διάβολο ἔχεις, ἀναφωνεῖ ἐν τῇ ὀργῇ τῆς ἡ νέα Σανθίππη.

— Νίκο, πότε καθίζετε ἐς τὸ τραπέζι διὰ τὸ γεῦμα; ἡρώτα χαμηλοφώνως ὁ φιλάργυρος Μ' τὸν μικρὸν υἱὸν τοῦ φίλου του, παρ' ᾧ εὐρίσκατο εἰς ἐπίσκεψιν.

— Ἡ μαμὰ εἶπεν ὅταν φύγῃ!

Ὁ Ἕλλησπουδαστὴς Ρ* διήρχετο τὸν πρῶτον του χειμῶνα ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου, ὡς γνωστὸν, τὰ πάντα εἶνε παγωμένα, περιπατῶν δὲ ἐκινηγήθη καθ' ὁδὸν ἀπὸ ἑνα σκύλλον. Ὅπως διώξῃ αὐτὸν, σκύπτει ἐνα λάβη λίθου, ἀλλ' ὁ λίθος ἦτο ὡς κολλημένος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, συγκατούμενος εἰς παγωμένον ὕδωρ. α — Ὅριστε κατάστασις! ἀναφωνεῖ ὁ φίλος μας ἀγανακτῶν προκομμένη ἀστυνομία, ἀλήθεια, τὴν ἔχουν κ' ἐδῶ! Πιάνει καὶ δίνει ταῖς πέτραις, ἐνῶ ἀφίνει τοὺς σκύλους λυτούς!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ λέγων ἐν ψεύδος δὲν προβλέπει εἰς ποῖαν βάσανον θὰ ὑποβληθῇ· ὅτι θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἐπινοήσῃ χίλια ἄλλα ἵνα ὑποστηρίξῃ τὸ πρῶτον.

Ἡ φιλαρίσκια μιᾶς γυναικὸς φαίνεται ἐγκλημα εἰς τὰς ἄλλας διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι γίνεται ἐμπόδιον καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ νὰ ἀρέσκωσι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡλεκτρικὸν φῶς ἐν Ν. Γόρκη. — Ἡ ἐταιρία Edison Electric Light Co^o προτίθεται νὰ τετραπλασιάσῃ τὴν δύναμιν τοῦ ἐν Ν. Γόρκη κεντρικοῦ σταθμοῦ, ὅστις παρέχει τὸ μέγιστον φῶς ὅπερ δύναται, ἐφ' ᾧ καὶ πράγματι ἐσχάτως εἶχεν ἀπορρίψει ἐξήκοντα νέας αἰτήσεις συνδρομῆς. Ἡ ἐταιρία ἔχει ἤδη τοποθετημένας ἐν τῷ διαμερίσματι ἐκείνῳ 12,000 λυχνίας, 1400 δὲ ἐστὶν αἰεὶ λειτουργοῦσιν ἀπαύστως, αἵτινες εἰς σκοτεινὰς νύκτας ἀναβιβάζονται εἰς 5000. Τὸ φῶς παρέχεται τακτικώτατα, καὶ οὐδὲν παράπονον ἠκουσθῆ ἄχρι τοῦδε. Ἐν τούτοις οἱ συνδρομηταὶ κατὰ τὰ φαινόμενα ἐκπλήσονται ὅτι οἱ μηνιαῖοι λογαριασμοὶ τῶν εἶνε μεγαλειότεροι τῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀεριοφωτός, καὶ τοι τὸ διὰ τῆς πυρακτώσεως φῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ἦνε δαπανηρότερον τοῦ ἀρχαίου φωτισμοῦ. Αἴτιον τούτου ἄλλως εἶνε αὐτοί, ὅτινες ἀνάπτουσι τὰς λυχνίας τῶν

ἀφειδῶς, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι αἱ δαπάναι τοῦ καταστήματος αὐξάνουσι ἀναλόγως τῆς ποσότητος τοῦ ζητουμένου φωτός. Τὸ θερμὸν ἰδίως ἡ διαφορὰ εἶνε λίαν ἐπαισθητή, διότι τότε ἐνεκα τῆς θερμότητος οὐδεμίαν χρῆσιν ἐποιοῦν τοῦ ἀεριοφωτός, ἐνῶ μὴ ὑπάρχοντος τοῦ λόγου τούτου χρησιμοποιοῦσι νῦν μεγάλως τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς. Ἐκ τούτου προέκυψεν αὐξήσις μεγάλη τῶν δαπανῶν τοῦ φωτισμοῦ διὰ πάντας γενικῶς τοὺς κατοίκους τοῦ διαμερίσματος ἐκείνου, ὅτινες ἄλλως δὲν ἐννοοῦσι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ σύστημα τοῦ Ἐδισσῶν, καὶ 8 μόνον αὐτῶν, ἐπὶ 470 καταναλωτῶν, δὲν ἀνενέωσαν τὴν συνδρομὴν τῶν κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους.

Ἡλεκτρικὰ ἀθύρματα. — Ἐν τῇ βιενναίᾳ ἠλεκτρικῇ ἐκθέσει παρατηρήθησαν ἰδίως κομψὰ τινὰ ἀθύρματα, ἐν οἷς αἱ πετυρακτωμένοι λυχνίαὶ παρήγον χαριέστατα ἀποτελέσματα. Ἡ ἐταιρία Swan ἐξέθετο θελκτικωτάτην τεχνητὴν ἀνοδοέσμη, ἣν δύναται τις νὰ φέρῃ ἐν τῇ κομμοδοχῇ. Ἐπὶ τὰ ἔνθη ὑπάρχει μικρὰ ἠλεκτρικὴ λυχνία ἐντὸς μικροτεχνήματος ἐν πορσελλάνῃ ἔχοντος τὸ σχῆμα κρῖνου. Δύο μικραὶ ἀλύσεις θέτουσιν εἰς συγκοινωνίαν τὴν λυχνίαν ταύτην μετὰ μικροσκοπικῆς ἠλεκτρικῆς στήλης κρυπτομένης εὐχερῶς ἐν τῷ θυλακίῳ. Στρέφοντες μικρὸν σὺλῆνα ὑάλινον πλήρη ὕδραργύρου, ἀποκαθιστᾷ τὴν ἠλεκτρικὴν συγκοινωνίαν, καὶ ἡ λυχνία πυρακτοῦται. Ὁ αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος φωτισμὸς τῆς μικρᾶς ἀνοδοέσμης παράγει καταπληκτικώτατον ἀποτέλεσμα, ὥστε τὸ ἐν τῇ ἐκθέσει φιλοπερίεργον πλῆθος ἠκολούθει μετὰ θαυμασμοῦ κύριον τινα, φέροντα ἐν τῇ κομμοδοχῇ αὐτοῦ τὴν μαγικὴν ταύτην ἀνοδοέσμη.

Ἐπενόησαν ἐπίσης τοῦ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός φωτισμὸν τῶν ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων. Ἐκαστος δὲ δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὸ θελτικώτατον ἀποτέλεσμα, τὸ παραχθέν ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδείου τούτου συνδυασμοῦ τῶν φώτων. Καὶ ὅμως ὁ συρμὸς τῶν τοιούτων ἠλεκτρικῶν κοσμημάτων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ διαδοθῇ καὶ νὰ διαρκέσῃ, διότι ἡ χρῆσις τῶν ἠλεκτρικῶν στηλῶν θὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους ὅτι τὸ θεϊκὸν ὄζυ δίδει μὲν λάμψιν εἰς τοὺς ἀδάμαντας, ἀλλὰ καίει καὶ τὰ ὑφάσματα καὶ τὸ δέριμα.

Ἡλεκτρικὸς φωτισμὸς τῶν ἀμαξῶν. — Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τοῦ δι' ἠλεκτρισμοῦ φωτισμοῦ τῶν ἀμαξῶν. Πρὸς τούτου ἀπαιτοῦνται λυχνίαὶ μικρᾶς ἀντιστάσεως καὶ μικραὶ ἠλεκτρικαὶ συστάσεις. Τὰ ἄχρι τοῦδε ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα εἶνε λίαν ἐνθαρρυντικά, καὶ πιστεύεται ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἀμαξῶν δὲν θὰ βραδύνη νὰ χρησιμοποιοθῇ.